❁ संत ज्ञानदेव समाधिमहिमा ❁

३५३. ज्ञानदेव म्हणे विठ्ठलासी। समाधान तूंचि होसी।
परि समाधि हे तुजपाशीं। घेईन देवा। १।
नलगे मज भुक्ति। नलगे मज मुक्ति।
तुझ्या चरणीं आर्ती। थोर आथी। २।
विठोजी म्हणे ज्ञानदेवा। ज्ञानसागरा स्वानुभवा।
वचनेचि विसांवा। झाला मज। ३।
ऐकें ज्ञान चक्रवर्ती। तूं तंव ज्ञानाचीच मूर्ती।
परि पुससी जे आर्ती। ते कळली मज। ४।
एक एक अनुभव कृपा। पद पदांतरें केला सोपा।
तरी यांत माझिया कृपा। सकळही वोळली। ५।
ज्ञानदेवे चरणीं मिठी। मनेंसी पडली एके गांठी।
दृश्यादृश्य झाली एक दृष्टी। प्रत्यक्ष भेटविलेंसी। ६।
कर ठेवुनी कुरवाळी। सर्वांग न्याहारुनी न्याहाळी।
म्हणे तुवां घेतली जे आळी। ते सिद्धीतें पावेल। ७।
नामा उभा असे सन्मुख। ऐकतां थोर खेद दुःख।
म्हणे ज्ञानांजन महासुख। समाधि घेतसे। ८।

३५४. ज्ञानदेव उभा जोडोनि हस्त। भक्त पाहती समस्त।
विठोजी म्हणे कळला स्वार्थ। या ज्ञानांजनाचा। १।
कैसें ओळलें त्या ज्ञाना। समाधान तया ध्याना।
मन नाठवे मी तूंपणा। समाधिखुणा ज्ञानासी। २।
मग म्हणे विठोजी दातार। समाधि तुज निरंतर।
आतां प्रस्थान करीं साचार। मज निरंतर आठवीं। ३।
कैसे परिपूर्ण वोळले। आपण समाधिरूप झाले।
मनातें मन समरसलें। विठ्ठल स्वरूपीं। ४।

दशमी प्रस्थानाचा समयो। एकादशी जागर उत्सावो।
द्वादशी क्षीरापती महोत्सावो। ज्ञानदेवें केला। ५ ।
त्रयोदशी म्हणे पांडुरंग। कांहीं न करि गा उद्वेग।
अलंकापुरीं समाधि प्रसंग। करीं करीं लवलाही। ६ ।
माता रुक्मिणी वाढी ताटीं। विठोजी म्हणे उघडी दृष्टी।
तुज मज आहे नित्य भेटी। येई पंढरीये। ७ ।
नामा म्हणे ज्ञान उदयो। अलंकापुरीं सिद्ध समयो।
परी विठ्ठलीं मुराला भावो। या ज्ञानदेवाचा। ८ ।

३५५. विठोजी म्हणे ज्ञानदेवा। तुझी विश्रांति मज ठेवा।
ते मुराली आमुचिया भावा। नि:संदेहें । १ ।
कैसें समाधान ज्ञानदेवा। अलंकापुरीं समाधि ठेवा।
विठ्ठल ओळला वोल्हावा। नित्यरूप समाधि। २ ।
संत करिती महा खेद। म्हणती ज्ञानांजन उद्‌बोध।
मग चालिले विद्‌गद। अलंकापुरीं । ३ ।
महावल्ली वृक्ष अजान। तो निक्षेपिला पूर्णघन।
मग विठोजी म्हणे आपण। ज्ञानदेवासी । ४ ।
धन्य धन्य ज्ञानेश्वरा। पुण्यभूमि समाधि स्थिरा।
कृष्णपक्षी तुज निर्धारा। भेट देत जाईन। ५ ।
कार्तिक मासीं शुद्ध एकादशी। पंढरीयात्रा होईल सरिशी।
दुजी कृष्णपक्षीं निर्धारिंसी। तुज दिधली असे। ६ ।
हें ऐकोनि संतजनीं। जयजयकार केला ध्वनी।
दिंडी पताका मेळ गगनीं। देव सुमनें वर्षताती। ७ ।
नामा म्हणे आले वैष्णव। अलंकापुरीं मिळाले सर्व।
समाधिसुखी ज्ञानदेव। बैसते जाहले। ८ ।

३५६. महा उत्साव त्रयोदशीं। केला त्या ज्ञानदेवासी।
मग नामा म्हणे विठोबासी। चरण धरूनियां। १।
समाधिसुख दिधलें देवा। ज्ञानांजन अलंकापुरी ठेवा।
अजानवृक्षीं बीज वोल्हावा। या ज्ञानांजनासी। २।
कृपा आली विठ्ठलासी। म्हणे ज्ञानदेवा परियेसी।
तीर्थ भागीरथी अहर्निशीं। तुज नित्य स्नानासी दिधली। ३।
इंद्रायणी दक्षिण वाहिनी। भागीरथी मणिकर्णिका दोन्ही।
इया मिळालिया त्रिसंगमीं। पुण्यभूमि तुझिये। ४।
येथें जरी नित्य स्नान घडे। तरी नित्य वैकुंठवास जोडे।
तुज नाहीं नाहीं कुवाडे। मी वाडे कोडे उभा असें। ५।
येथे हरिकथा नाम वाचे। जो उच्चारील विठ्ठलाचें।
तयासी पेणें वैकुंठीचें। दिधले साचें अक्षयीं। ६।
आणिक ऐकें रे ज्ञानराजा। जो या सिद्धेश्वरीं करी पूजा।
तो अंतरंग सखा माझा। मुक्ती सहजा जाहली त्यासी। ७।
नामा म्हणे ऐसें अंतरंग। कैसा ओळला पांडुरंग।
ज्ञानदेवीं समाधि सांग। हरिपाठ कीर्तनें। ८।

३५७. सनकादिकीं मंत्रघोष। केले विधिपूर्वक पांच दिवस।
मग पांडुरंग यथावकाश। भक्ता वास महिवरी। १।
धन्यभूमि अलंकापुरी। ज्ञान समाधि खेचरी।
पूर्ण परिपूर्ण श्रीहरी। स्वये आपण उभा असे। २।
संत भागवत देव्हडे। अमर उभे चहूकडे।
नारद तुंबर पुढें। वीणा वाजविती। ३।
एकीं केला जयजयकार। ज्ञानदेवीं धरूनियां कर।
विठ्ठलचरणासमोर। निकट बैसते जाहले। ४।

करें कुरवाळिलें ज्ञाना। कांसवी अवलोकिला पान्हा।
आंसुवें येताती नयना। तया ज्ञानदेवाचिया। ५।
विठोजी म्हणे ज्ञानांजना। तुझेनि कवित्वें हरे दारूणा।
उच्चारितां महा विघ्ना। सकळै पळती। ६।
तुज आठवील जो भक्त। तो होईल विरक्त।
ऐसें विठोजी बोलत। येरू चरणीं रुळे। ७।
नामा म्हणे सकळ तीर्थराजा। तया कृपा कैसी केली सहजा।
एकादशी दिधली पूजा। तया ज्ञानदेवासी। ८।

३५८. स्नानविधि केलिया भक्तीं। नाममंत्राचिया आवृत्ती।
मग प्रत्यक्ष पूजिली मूर्ती। विठोबाची। १।
धन्य धन्य तो देव ज्ञान। राजा निवृत्ति निधान।
विठोजी आपण। भक्तां साह्य। २।
मग सकळहि भक्तमेळीं। सहीत वनमाळी।
बैसले तयापाळीं। इंद्रायणीचे। ३।
एकीं केलें स्तुतिस्त्रोत्र। एक जपताती नाममंत्र।
एक गाताती वेदस्तोत्रे। विठोबासी। ४।
तंव पुढारा झाला नारा। तो नामयाचा पुत्र सैरा।
तो पुसतसे विचारा। नामयासी। ५।
ये संतसभेमाजी। राऊळ बैसले असे सहजीं।
यातें पुसे जो कां जी। कवण क्षेत्र म्हणोनि। ६।
उठिला नामा प्रेमें डुले। वंदिलीं विठ्ठलपाउलें।
मग करद्वय जोडुनी बोले। साशंकित। ७।
नामा म्हणे पूर्ण ब्रह्म। तें कैसें सभासदी मन।
तें बोलतसे परम। ज्ञानदेवा भाग्यें। ८।

३५९. मग सकळ प्रेमपुतळे । बैसले माजी ब्रह्ममेळे ।
तेथें नामा वचन बोले । स्वामीप्रति । १ ।
बोळलें चैतन्य सतरावें । पूर्ण नाम ओघ विठ्ठलदेवें ।
पव्हे घालुनी ज्ञानदेवें । जग तारिलें कीर्तनें । २ ।
नामा म्हणे स्वामी सर्वज्ञ । परि आमुचें मन निमग्न ।
चरणरजें पापभग्न । पवित्र जालें । ३ ।
तरी स्वामिराजा विनंती । परियेसी गा माझी पुढती ।
अलंकापुरीं होती । कवणिये युगीं । ४ ।
हें सांगिजे जी समर्था । कवण क्षेत्र कवण तीर्था ।
येथें क्षेत्रज्ञ हा सर्वथा । कवण धर्म असे । ५ ।
तूं आत्माराम संपन्न । जुगा जुनाट नारायण ।
तुजप्रति हें वचन । न साहे माझें । ६ ।
कांसवीचा तूं सार गाढा । तैसा तुझा पवाडा ।
हें पुसणें कवणिया चाडा । तें तूंचि जाणसी । ७ ।
नामा उभा तिष्ठत प्रेमें । संत दाटले सप्रेमें ।
आपण तें तें अनुक्रमें । सांगतसे देव । ८ ।

३६०. देवासी कळलें गौप्यगुज । म्हणे रे नामया हेंचि चोज ।
तो निजभाव सहज । प्रगट सांगू आतां । १ ।
कृतायुगीं क्षेत्र आदि । ज्ञानदेवा तेथें समाधी ।
देव सांगतसे शुद्धी । योगबुद्धी जुनाट । २ ।
ऐके भक्तजन श्रेष्ठ । भूमिनामें वैकुंठपीठ ।
तें हें अलंकापुरीं श्रेष्ठ । आदि वरिष्ठ पीठा आठरा । ३ ।
आणिक ऐक रे वचन । हें पंचक्रोशी पुरातन ।
यासी युगें सांगतां संपन्न । चतुरानन जाणतसे । ४ ।

कांहीं एक किंचित सांगो। युगसंख्या मार्गांत रिघो।
तरी वैवस्वत हाचि मागो। पूर्ण वोळंगो या पासोनी। ५ ।
मनु सहस्र युगें संख्या। तैं अलंकापुरीं आदि लक्ष्या।
कोटी याग असंख्या। सहस्र दक्ष येथें झाले। ६ ।
आदि क्षेत्रसंख्यारहित। ऋषिमुनी तपती सत्य।
आणि नारदमुनि असें सांगत। हेचि पुरी पुरातन। ७ ।।
नामा म्हणे कैसें दिधलें। हें ज्ञानासी सिद्ध लाधलें।
तेंचि आम्हासी जोडलें। पूर्ण लाधलें पियूष। ८ ।

३६१. देव म्हणे नामया। ऐकें येथें चित्त देऊनिया।
एक एक तीर्थ सांगावया। हें तों पुराणीं असे। १ ।
नकळे देवाची थोरी। कैसे पुढारिले मुरारी।
गौप्यगुज श्रीहरी। सांगतसे नामया। २ ।
पुराणीं म्हणसी कोण कथा। तरी ऐकें गा तूं सकळार्था।
शैवशास्त्र हा ग्रंथ सर्वथा। सिद्ध मार्ग असे। ३ ।
जें जें जुनाट क्षेत्रतीर्थ। जें जें ब्रह्मनामें परमार्थ।
तो तो सांगितला हेत। चतुराननें। ४ ।
ऐसें देवमुखींचें वचन। ऐकतां संतोषले पूर्ण।
मग देताती आलिंगन। एकमेकांसी। ५ ।
जयजयकाराची ध्वनी। विठ्ठलनामें गर्जे वाणी।
प्रेम वोसंडत नयनीं। स्फुंदन रोमांचित दाटले। ६ ।
स्फुंदत नामा नाचे गाये। परिसा म्हणे वोळली माये।
तो ज्ञानासी पान्हा होये। पूर्ण बोधाचा। ७ ।
नामा म्हणे सकळ संतमेळीं। कथा सांगितली रसाळी।
तंव ज्ञानदेवा करतलामळीं। समाधि शेज घातली। ८ ।

३६२. मग म्हणे सर्वज्ञ विठ्ठल। न लावावा वाढवेळ।
मग पातले निर्मळ। सिद्धेश्वरलिंगी ।१।
धन्य धन्य हरि दिवस। धन्य धन्य हा निवास।
आपण हृषिकेश। भक्ता साहे। २।
वैष्णव मिळाले संपन्न। गाती हरिनाम कीर्तन।
तंव पातले सोपान। प्रेमें वोसंडत। ३।
चरणीं घातली मिठी। विठोजी म्हणे उठी उठी।
लवलाहे उघडी दृष्टी। भेट ज्ञानदेवासी। ४।
येरु म्हणे मी कृतकृत्य। नामस्मरण तुझें नित्य।
तेणें सकळ हित। आमुचें झालें। ५।
तूं चि गा जनक जननी। तूंचि एक त्रिभुवनीं।
पाहातां नित्य उन्मनी। लागे आम्हां। ६।
समाधि शेज ज्ञानेसी। घातली अहर्निशीं।
ते कर्णी परिसत जिवेंसी। तुवा चरण धरित आलों। ७।
नामा म्हणे ज्ञान सोपान। एक झाले जनीं जनार्दन।
समाधि सांगे संजीवन। अलंकापुरीं आले। ८।

संत नामदेवांना शैवशास्त्र ग्रंथ ज्ञात होता.

३६३. तंव निवृत्तिसी उन्मनी। बैसका होती सप्तदिनीं।
ते पालटोनी तत्क्षणीं। मूर्ति ते न्याहाळी। १।
निवृत्ति निधान। सोपान निजधन।
ज्ञानदेव आपण। तिन्ही मूर्ति। २।
कोण भाग्याचे संतुष्ट। जेथें प्रगटलें वैकुंठ।
विठ्ठलनामें पूर्ण पाठ। अलंकापुरीसी । ३।
आदिक्षेत्र जुनाट। युगें सांगतां उद्भट।
जें कां पुण्यरूप प्रगट। सांगतसे महिमा। ४।

ऐसा उत्साह गमला। निवृत्ति ध्यानीं निवाला।
तंव सोपान आलिंगला। ज्ञानराजें ।५।
निवृत्ति पाहे ज्ञानाकडे। येरु धांवे लवडसवडे।
तंव चरणरजामाजी बुडे। मन निमग्न केलें।६।
तिन्ही देव एकत्र। सत्व रजतमादि मंत्र।
हें गाताती नर जे स्तोत्र। ते उद्धरती सर्वदा।७।
नामा म्हणे तिन्ही देव। मिळाले सांग वैभव।
समाधि सेज माधव। देतु असे ज्ञानदेवा।८।

३६४. हस्त ठेविला माथया। ज्ञानदेव लागे पायां।
विठोजी म्हणे लवलाह्या। समाधीस बैसावें।१।
इंद्र चंद्र देव येती। ब्रह्मादिक गीती गाती।
यम वरुण बृहस्पती। विमानें दाटती अंतरिक्षीं।२।
तंव पातले गरुडदेव। रुक्मिणी सत्यभामा भाव।
राही माता गोपी सर्व। समाधि ज्ञानदेव पाहावया।३।
ब्रह्मा इंद्र प्रजापती। सर्व अंतरिक्षीं पाहाती।
अलंकापुरीं ये श्रीपती। हरुष चित्तीं ज्ञानदेवा।४।
ऋषिमुनि गणगंधर्व। पिशाच गुह्यक सर्व।
ध्रुव अंबऋषि माधव। चित्तीं भाव पाहावया।५।
ऐसीं दाटलीं विमानें। संत जाणितले ज्ञानें।
ज्ञानदेव ब्रह्म होणें। हें विंदान विठ्ठलाचें।६।
जयजय शब्दें ध्वनि गर्जे। तेणें स्वर्ग मृत्यु पाताळ गाजे।
पाताळीं शेष म्हणे भुंजे। प्रेमें फुंजे न समाये।७।
नामा म्हणे शिवादिक। सिद्धेश्वरीं मिळाली सकळीक।
पाहाती विठ्ठल कौतुक। ज्ञानदेवसमाधीचें ।८।

३६५. वेदध्वनि केलिया मुनी। गंधर्व गायनें होती गगनीं।
ब्रह्मादिक इंद्र विमानीं। इंद्रायणी ज्ञानदेवीं। १।
लागलिया मंगळतुरे ध्वनी। तीर्थें असती उभीं कर जोडुनी।
विठ्ठलदेव ज्ञानसंजीवनी। नयनीं न्याहाळिती। २।
राही रखुमाई माता। सत्यभामा गोपी समस्ता।
आरतिया ओवाळती निभ्रांता। ब्रह्मत्वरिता ज्ञानदेवा। ३।
देवऋषिगण सकळ। जयजयकार ध्वनि मंजुळ।
स्तुतिस्तोत्रें सकळ। नक्षत्रादि गाती। ४।
वरुषती दिव्य सुमनें। निवृत्ति सोपान नारायणें।
संबोखिले संजीवनें। नित्य पारणें हरिपाठें। ५।
परिसा भागवत डुल्लत। विठ्ठली झाला कृतकृत्य।
नामा असे शोकाकुलित। चरणीं रत विठ्ठलाच्या। ६।
शेज घालुनी सुमनीं। विठ्ठल पाहे रुक्मिणी।
ज्ञानदेवाचे गुण मनीं। आठवती म्हणे हरी। ७।
नामा झाला भयभीत चित्तें। ज्ञानासारखें रत्न मागुतें।
न देखों ऐसें विठ्ठलातें। पुसे त्वरित रुक्मिणी। ८।

३६६. देव म्हणती रुक्मिणी। हा एकचि योगी देखिला नयनीं।
हेंचि ज्ञान संजीवनी। जाण त्रैलोक्यासी। १।
धन्यधन्य धरातळीं। जो यातें दृष्टीं न्याहाळी।
तो वाहात येईल टाळी। वैकुंठ भुवनासी। २।
जो करील याची यात्रा। तो तारील सकळ गोत्रां।
सकळही कुळें पवित्रा। याचेनि दर्शनें होतीं। ३।
अलंकापुरीं हें शिवपीठ। पूर्वीं येथें होते नीळकंठ।
ब्रह्मादिकीं तप वरिष्ठ। येथेंचि पैं केलें। ४।

इंद्र येऊनियां भूमीसी । याग संपादिले अहर्निशीं।
इंद्रायणी इंदोरिसीं । पंचक्रोशी यापासूनि । ५ ।
येथें त्रिवेणी गुप्त असे । भैरवापासोनि भागीरथी वसे ।
पूर्ववटि जे माया दिसे । ते प्रत्यक्ष जाणा पार्वती । ६ ।
भोंवतीं वनवल्ली वृक्ष । येथें देव येऊनि होती पक्ष ।
हे असे नित्य साक्ष । अस्थी नासती उदकीं । ७ ।
पंढरीहुनि हें सोपें । जनाचीं हरावया पापें ।
कळिकाळ कोपलिया कोपें । त्याचे न चले अलंकापुरीसी । ८ ।
ऐसें सांगतां हरिसी । प्रेम ओसंडलें रुक्मिणीसी ।
म्हणे धन्य धन्य जयाचे कुसीं । ज्ञानदेव जन्मले । ९ ।
नामा म्हणे माझा स्वामी । सवें संतसमागमीं ।
ऐसें सांगितलें ग्रामी । अलंकापुरीसी ।१०।

३६७. तंव पुसती होय माता । तुम्ही झणें खेद करा चित्ता ।
तरी ज्ञानासारिखा कां आतां । समाधीसी बैसवितां । १ ।
हें सांगावें सविस्तर । याचे कोण कोण अवतार ।
बंधु त्रिवर्ग हे साचार । आणि ते भगिनी । २ ।
देव म्हणती ब्रह्मा होय । सोपानदेव नेणसी काय ।
निवृत्ति शिव ज्योतिर्मय । ज्ञानदेव ब्रह्मनिघोट । ३ ।
ऐसे ब्रह्मा विष्णु हर । मुक्ताई ते मूळमाया साचार।
तारावया चराचर । कलिमाजी अवतरले । ४ ।
रुक्मिणी पुसे देवासी । कां कलिमाजी जन दोषी।
हे घातली देवा पुसी । ते सांगती महाविष्णु । ५ ।
तरी ऐकें हो साचार चित्तें । तूं काय नेणसी त्या व्यासातें ।
ग्रंथीं सांगितलें भारतें । कलिमाजी जन दोषी । ६ ।

कृष्ण अवतार झाला। पांडवीं निजठाव ठाकिला।
तेथून एक शक झाला। जन्मेजयापासुनी ।७।
तया मागें विक्रमशक। पुण्य पवित्र सकळ लोक।
कलियुगीं पुण्यश्लोक। उज्जनिये नांदती।८।
तेणें एकशत पंचतीस। हरिले कळिकाळ दोष।
पुढें शालिवाहन व्हावयास। अवतार जाण पैठणीं।९।
तो हा शालीवाहन। अठराहजार जाण।
तें क्षेत्र प्रतिष्ठान। गंगातीरीं प्रत्यक्ष।१०।
या शकामाजी प्रथम। राजा भोज उत्तम।
मग पुण्यपुरुष जन्म। थोडे घेती कलियुगीं।११।
राजे भ्रष्ट यवन झाले। ठायीं ठायीं दोष जडले।
मग इहीं अवतार घेतले। कलि दोष हरावया।१२।
रुक्मिणी म्हणे स्वामी। सत्य सांगितलें तुम्हीं।
पुराण प्रसिद्ध आम्ही। अवतार चरित्रें जाणतसों।१३।
नामा म्हणे पुढें हे जन। यवन संसर्गें कठीण।
होतां गाती हरिचे गुण। ते उद्धरती सर्वथा।१४।

३६८. पुष्पक विमानतळीं। हरि उतरले भूतळीं।
तंव उदयो पूर्वमेळीं। सूर्याचा जाहला।१।
धन्यधन्य प्रश्नोत्तर। धन्यधन्य ते तरुवर।
धन्य ज्ञानदेव अवतार। तिन्ही देव प्रगटले।२।
संत सनकादिक देव। आणि भक्त आले सर्व।
स्नानें करूनियां भाव। हरिचरणीं ठेविला।३।
विलाप मांडिला भक्तीं। खंति करिती त्रिजगतीं।
ज्ञानदेवासारिखी मूर्ती। न देखों म्हणती देवराया।४।

देव म्हणती निवृत्ति। तूं प्रत्यक्ष शिवमूर्ति।
तारावया क्षिती। अवतार धरिला। ५।
सोपानें घातलें लोटांगण। मुक्ताईने धरिले चरण।
संत करिताती स्तवन। पांडुरंग रायाचें। ६।
मग संबोखोनियां हरी। सोपान देवो धरिला करीं।
निवृत्ति मस्तकावरी। करकमळ ठेवितसे। ७।
नारा विठा पुढें चाले। ऐसे इंद्रायणीस आले।
सौंदडी वृक्षातळीं बैंसले। सहपरिवारें सकळही भक्त। ८।
न्याहाळिती कांसव दृष्टी। ऐसा हरि चालत सृष्टीं।
नामा होतसे हिंपुटी। ज्ञानदेवाकारणें। ९।

३६९. तंव अंतरिक्ष गगनीं। अवचित झाली वाणी।
भक्त तरतील ये मेदिनीं। ज्ञानदेव दर्शनें। १।
धन्य धन्य वृक्ष अजान। धन्य धन्य सिद्धेश्वरस्थान।
ज्ञानदेवा समाधान। धन्य अलंकापुरीं। २।
ऐंसी खवाणी वदली। जयजयकारें टाळी पिटिली।
तंव स्नानसंध्या सारिली। देवभक्तीं सकळिकीं। ३।
मग पाहोनियां शुभदिन। देवें आदरिलें प्रयाण।
नामा होतसे खेद क्षीण। ज्ञानदेवाकारणें। ४।

३७०. मग प्रश्न आदरिला। नामा स्फुंदों जो लागला।
कां गा ज्ञानदेवो गेला। मज सांडूनियां। १।
कैसा होय तुझा दास। कैसी पाहो तुझी वास।
ज्ञानाकारणें कासावीस। जीव माझा होतसे। २।
देव म्हणे नामयासी। झणी कासावीस होसी।
तू रे तयातें नेणसी। तें कैसें आईक पां। ३।

ज्ञानदेव ज्ञानसागरू । ज्ञानदेव ज्ञानागरू।
ज्ञानदेव भवसिंधु तारू । प्रत्यक्ष रूपें पैं असे। ४ ।
ज्ञानदेव ज्ञानगम्य । ज्ञानदेव ज्ञानधर्म्य ।
ज्ञानदेव ज्ञाननेम। सर्वथैव पैं असे। ५ ।
ज्ञानदेव हाचि देव । ज्ञानदेवीं धरलिया भाव ।
ज्ञान होईल जीवां सर्व । यासी संदेह नाहीं। ६ ।
ज्ञानदेवी धरितां ध्यान। ध्यातां होय समाधान ।
जीव शिवीं परिपूर्ण। एके रात्रीं कीर्तन केलिया। ७ ।
झणें तूं व्याकुळ होसी चित्तें। मनी आठवीं गा मातें।
नामस्मरणें एकाग्र चित्तें । रामकृष्ण गोविंद । ८ ।
नामा म्हणे तूं समर्थ होसी। अर्जुना प्रीति करिसी।
हें सांगितलें व्यासी। एकादशाध्यायीं । ९ ।
तैसा पावे तूं विश्वेशा। विश्वरूपा जगन्निवासा ।
मी होतसें कासावीसा। ज्ञानदेवाकारणें ।१०।
तरी तूं गा युगानयुगीं। असशी भक्तांचिया संगीं।
आम्ही विनटलों पांडुरंगीं । रंगारंगी विठ्ठलीं ।११।
एक वेळा माझा शोक। दुरी जाय हरे विख।
ते करी निर्विशेष । नामा येतसे काकुळती ।१२।

३७१. तंव नावेक श्रीहरी । तटस्थ घटिका चारी।
ध्यान धरूनी अंतरीं। निश्चळ राहिला। १ ।
जय शब्दें नामा बोभाये । केशवा त्राहें त्राहें।
मी व्याकुळ होत आहें । ज्ञानदेवाकारणें । २ ।
नारायणा त्राहें त्राहें । कृपादृष्टि तूं रे पाहे।
मी व्याकुळ होत आहें । ज्ञानदेवा कारणें। ३ ।

तुझेनि दर्शनें। ज्ञानाचेनि अवलोकनें।
मज पंढरी असणें। तुझे चरणीं गा विठ्ठला। ४।
आतां मज तूं सांभाळी। ज्ञानदेवावीण सदाकाळीं।
मज न कंठे भू मंडळीं। भानुसहित वर्ततां। ५।
तूं माझी जनक जननी। परी ज्ञानदेवावीण मेदिनी।
शून्य वाटे मजलागुनी। जैसे मत्स जीवनेवीण। ६।
तूं रक्षिता सर्व जीवांसी। तरी कां दुःख दिधलें आम्हांसी।
तूं जवळी असतां हृषिकेशी। ऐसी दशा हे प्राप्त। ७।
नामा खेद क्षीण झाला जीवें। तंव नेत्र उघडिले देवें।
आलिंगिला केशवें। चारी भुजा पसरूनी। ८।

३७२. नामा न राहे खेद करूं। केशव ठेवी अभयकरू।
म्हणे तूं दुःखिया होसी थोरू। ज्ञानदेवा कारणें। १।
धन्यधन्य तुम्ही भक्त। नित्य विष्णुचरणीं रत।
पुण्यशीळ भाग्यवंत। ज्ञानदेव नामया। २।
तुमचेनि जन हे कृतार्थ। कवित्वें तरेल हें सत्य।
माया मोहें निरसे सत्य। नामस्मरणें तुमचेनी। ३।
धन्य ज्ञानदेव ज्ञानशिळ। ज्ञानदेवा ऐसा सुढाळ।
मी न देखें भूमंडळ। सकळही पाहतां। ४।
तूं करिसी खेद त्याचा। तरी तो आत्मा माझा साचा।
भाव सांडीं सांडीं द्वैताचा। निखळरूपें पाहें पां। ५।
तुम्ही भक्त अवघे आवडते। तुमचेनि साजिरे पुर्णचित्तें।
मज पंढरीस येणें आवडतें। नाम गाताति ये प्रीती। ६।
पुंडलिक माझा भक्तसखा। परी प्रेमळ तुम्ही विशेषा।
तुमचेनि सर्व दुःखा। हरणें मी हें जाणावें। ७।

नामा म्हणे ज्ञानदेवाचें। मज दर्शन होईल साचें।
तरीच रंगणीं मी नाचें। श्रीहरिकीर्तनीं पंढरीये। ८।

३७३. ऐसें परिसले विठ्ठलें। तंव रूक्मिणीनें विनविलें।
याचे करी जो जें म्हणितलें। हाकारिजे पुंडलिक। १।
धन्य धन्य धरातळीं। वोळले वोळले वनमाळी।
वैष्णवीं पिटिली टाळी। जयजय शब्दें करुनियां। २।
गरूडासी सांगे केशव। कैसा भेटे ज्ञानदेव।
पुंडलिकासी जाउनी सर्व। वृत्तांत सांगे येथींचा। ३।
तेणें नमस्कारूनि हरी। निघाला पक्षाच्या फडत्कारीं।
भेटला पुंडलिका झडकरी। यथाविधीनें सांगितलें। ४।
पुंडलिक विस्मित चित्तीं। म्हणे धन्यधन्य ज्ञानमूर्ती।
ज्या कारणें वैकुंठपती। अलंकापुरीस गेले। ५।
धन्यधन्य विठोबाचे चरण। धन्यधन्य माझे नयन।
धन्य नामा रूपी संपन्न। विष्णुभक्त सखा माझा। ६।
मग गरूडासी पुसिलें। ज्ञानदेवा हाकारिलें।
दिव्य विमानीं बैसविलें। चला म्हणितलें अलंकापुरीसी। ७।
नामा असे खेद करीत। केशव तयासी संबोखित।
तुम्हां दोघांचा एकांत। माझेनि संगें पुरेल। ८।

३७४. पुढें चालिला गरूड। आक्रमित अवघें ब्रह्मांड।
मागें विमान शुभ्र प्रचंड। पुंडलिक आणितसे। १।
धन्य हरिभक्तांचा मेळ। धन्य धन्य तो गोपाळ।
धन्य धन्य अलंकापुरी सुढाळ। ज्ञानदेव येतसे। २।
दुरोनि लक्षित रूक्मिणी। हरूषें सांगे चक्रपाणि।
पैल विमान येतसे गगनीं। दाखविजे नामया। ३।

मग नामयासी सावध । करूनियां तो गोविंद।
म्हणे तुझा पुरविला रे छंद । पैल ज्ञानदेव येताहे । ४ ।
नेत्र विकसित पाहे । तंव गगनीं विमान दिसताहे।
पुंडलिक गरूड आहे। दिव्य देही विमानीं । ५ ।
ऐसा जंव तटस्थ घटिका। तंव उतरलें निमिष्य एका।
नामा पावला संतोषा। ज्ञानदेवा देखोनी । ६ ।
विमान घंटि गर्जत। नामा पुढारा चालत।
जीजी रुक्मिणी म्हणत। वेगु कीजे ज्ञानदेवा। ७ ।
नामा ज्ञानदेव भेटले । पुंडलीकें विष्णु नमस्कारिले।
भक्तीं जयजय शब्द केले । देवीं पुष्पवृष्टि केलिया । ८ ।

३७५. आलिंगन पडिलें दृढ । मिठी न सुटे पडिलें गूढ।
पुंडलिक म्हणे मज चाड। या विठ्ठल चरणाची । १ ।
तुझे दरूषनें माझा लाभ। जैसा ज्ञानदेवावरी लोभ।
नामयावरी स्वयंभ । तैसाचि करीं विठ्ठला। २ ।
नामदेवा अलिंगिलें प्रीतीं । शिर चरणावरी अवचितीं।
ज्ञानदेवाच्या ठेवी पुढती । म्हणे धन्य क्षितीं मी एक। ३ ।
पुंडलिक म्हणे नामया। धन्यधन्य तुझा थाया ।
क्षिती आणिले वैकुंठराया। ज्ञानदेवाचेनि स्मरणें। ४ ।
धन्य युगानयुगीं तुम्ही । धन्य देखिलें तीं आम्ही ।
धन्य अलंकापुर जन्मीं। उपजोनी जो देखेल। ५ ।
पंढरीहुनी हें मूळपीठ । जुनाट पैं वैकुंठ ।
पूर्वी येथें होते नीळकंठ। ब्रह्मा विष्णू रूद्र इंद्र। ६ ।
तें हें शिवक्षेत्र प्रत्यक्ष । पूर्वे मातुलिंग साक्ष।
तेथेंही केशव प्रत्यक्ष। चतुर्भुज रूपें असे । ७ ।

दक्षिणे पुण्येश्वर देवो । पुण्यस्थळ महादेवो ।
मूळपीठीं नागेंद्री पहावो । त्रिवेणीरूपें वाहातसे । ८ ।
पश्चिमे इंदुरिये देवो । ब्रह्मेश्वर उत्तम ठावो ।
उत्तरे सिद्धेश्वर देवो । खेटक ग्रामीं भागीरथी । ९ ।
मध्यस्थळीं हे इंद्रायणी । सरसी भागीरथी वाहिनी।
सिद्धेश्वर शोभे स्थानीं। ज्ञानदेवो सहित । १०।
ऐसिये दक्षिण वाहिनीसी। स्नान घडतां अहर्निशीं ।
कोटि तीर्थें प्रयाग काशी । प्रसन्न होती हरिहर। ११।
ऐशी ये तीर्थीं देवा । समाधि दिधली ज्ञानदेवा ।
पुंडलिक विनवितसे केशवा। धन्य भाग्य नामयाचें। १२।

३७६. स्वर्ग मृत्यु पाताळ तिन्ही ताळें । उदर विराटलें थोर विश्वरूप। १ ।
समाधि संजीवन निवृत्ति फावलें। तें निधान देखिलें आम्हीं तुम्हीं। २ ।
निवृत्ति सोपान ज्ञानदेव निधी। मुक्ताई सिद्धि अलंकापुरीं । ३ ।
पंढरी प्रत्यक्ष केली ज्ञानदेवें । उभारूनि बाहे सांगे आम्हां । ४ ।
कळिकाळासी त्रास विठ्ठल उच्चारीं। हरि चराचरीं भरला दिसे। ५ ।
सर्वत्र सबाह्य अंतरंग रूपडें । तें रूप फाडोवाडे पारखिलें। ६ ।
चिंतामणीचें सार कल्पतरू उघडें। दावूनियां मूढां तारियलें । ७ ।
सुवर्णाचा पिंपळ तिही केला ठाउका। त्या समीप देखा कल्पतरू। ८ ।
सिद्धेश्वरलिंगीं सिद्धिबुद्धि दाता। जड जीवा मुक्तता देतु हरी। ९ ।
ऐशीये स्थानी ज्ञानदेव राहिले। राहुनी तारिलें मूढजनां। १०।
नामा म्हणे ज्ञानदेव हा दातार । जड जीवा उद्धार विठ्ठलहरी। ११।

३७७. तंव तेथें नवल वर्तले। आकाश असे विमानीं दाटलें।
म्हणती मूळपीठ वैकुंठ देखिलें। पुंडलिका सकट। १ ।
पंढरीहुनि आलें कैसें। पुंडलिक देव सरसे ।
ज्ञानदेवासवें नामा असे। आणि विष्णुभक्त अपार। २ ।

राहि रखुमाई सत्यभामा । गाई गोपाळ मेघश्यामा।
म्हणती पाहाहो महिमा । या विष्णुभक्तांचा। ३ ।
सर्वे ध्रुव प्रल्हाद अंबऋषी । रुक्मांगद सूर्यवंशी।
आणि ऋषिमुनी तापसी । ऐशिया समवेत वनमाळी। ४ ।
बळी भीष्म नारद । उद्धव अक्रुर विदूगद।
आणि बिभीषण सुबुद्ध। हनुमंतादि करूनि। ५ ।
हाहा हूहू गंधर्व गाती । रूणु झुणु रुणु झुणु वीणे वाजती।
देवांगना आरती ओंवाळिती। देवभक्तांसहित । ६ ।
ऐसा शुभ काळ समयो। झाला भाग्याचा उदयो।
ज्ञानदेव नामदेव पहाहो। धन्यधन्य धरातळीं। ७ ।
नामा नुघडी दृष्टीसी। हृदयी ध्यातुसे हृषीकेशी।
ज्ञानदेवो निज मानसी। विष्णुमूर्तीसी लीन झाला। ८ ।

३७८. तंव बोलत उद्धव। धन्यधन्य हा देवाधिदेव ।
धन्य धन्य ज्ञानदेव। निजभक्त आवडता । १ ।
धन्य तीर्थ इंद्रायणी। धन्य प्रत्यक्ष शूळपाणि।
तारक ब्रह्म त्रिवेणी। मिश्रित रूपें वाहातसे। २ ।
चिंतामणी हे पाषाण। दिव्य वनवल्ली जाण।
जेथें लागले हरीचे चरण। ते धन्य अलंकापुरी। ३ ।
जेथें समाधीसी बैसतां । इंद्रादि सामोरे येती तत्वतां।
वैकुंठा जाईल निभ्रांता । रामकृष्ण उच्चारीत। ४ ।
यम न पाहे इकडे । काळ नमस्कारी वाडें कोडें ।
म्हणती पाहा हो केव्हडें। भाग्य या ज्ञानदेवाचें। ५ ।
ऐसें उद्धव सांगे रुक्मिणी। होय म्हणती चक्रपाणि।
पंढरिहूनि हे जुनाट पुराणी । शैवागमि बोलिलेंसे। ६ ।

ज्ञानदेवें नमस्कार केला। नामा हृदयीं धरिला।
प्रीतीनें पुढती आलिंगिला। म्हणे धन्यधन्य रे सखया। ७ ।
नामा लोळत गडबडां । चरणरजा लागीं झाला वेडा।
केशव म्हणे तूं धडफुडा । विष्णुभक्त साचार। ८ ।

३७९. ऐसी प्रदक्षिणा करूनी विष्णुभक्तां । नामा जाहलासे सरता।
रूक्मिणी म्हणे तत्वतां । वैकुंठासी न्यावेंजी। १ ।
नामा म्हणे नेघें मुक्ती। मज पंढरीची आर्ती।
विठ्ठलनामें करीन कीर्ति । नित्यकाळ जीवन्मुक्त। २ ।
मज नित्यमुक्ता जन्म नाहीं । केशवासी माते पुसोनि पाहीं।
युगायुगीं अवतार दाही। याचेनि संगें मज घडती। ३ ।
तिहीं त्रिभुवनीं उदार। मुक्ति तुम्हापाशी साचार।
परि भक्तिवीण मुक्ति असार । कोण पामर इच्छिल। ४ ।
मुक्तिफलकट नैश्वर। फळ एक विठ्ठलसार।
विष्णुभक्तिसी ज्यांचा निर्धार । त्यांचे चरण वंदीन माथां। ५ ।
विष्णुवीण कीर्तन न करीं। भक्तिवीण नसे क्षणभरी ।
कीर्तन करीन गजरीं। रामकृष्ण गोविंद। ६ ।
मज नामाचें अमृत हरी। माझें मुक्ति दास्य करी।
तूं मूळ माता जाणसी जरी। तरी तुजशीं हें गुह्य बोलिलों। ७ ।
नामदेव परतोनी पाहे । तंव ज्ञानदेवें उभारिले बाहे।
म्हणे विष्णुभक्ति ऐशी आहे । ऐक माते साचार। ८ ।

३८०. भक्त अमर स्वस्ति क्षेम। चरणरजें डौरले व्योम।
मग कैलासीं मंदाकिनी सोम । नीळकंठें शिरीं धरिली। १ ।
धन्य विष्णुचरणींची गंगा। स्नपन होत महालिंगा।
भीमरथी मृत्युलोकीं सवेगा। इंद्रायणी समरसे। २ ।

भोगावती पाताळा गेली। मग विष्णुचरणीं गुप्त ठेली।
मग पुरोनियां उरली। त्रिंबक शिखरीं। ३ ।
मग कितेका काळे भागीरथी। भगीरथें आणिली सारथी।
सगर उद्धरिले त्वरितीं। विष्णुतीर्थें करूनियां। ४ ।
ऐशी त्रिभुवनीं ज्याची थोरी। तो मुगुटमणी हा हो श्रीहरी।
त्यातें सोडलिया मुक्ति चारी। काय आम्हां तारिती। ५ ।
सर्व तीर्थें ज्याचे रंक। आम्ही तयाचे सेवक।
ज्याचेनि नामें हें त्रैलोक्य। नाम घेतां तरती। ६ ।
तो पूर्ण बीजमंत्र आम्ही जाणों। विष्णुवीण कांहीं नेणों।
पूर्ण ब्रह्म काय म्हणों। हा महिमा तूं जाणसी। ७ ।
ज्ञानदेवें नमस्कारिलें हरी। निवृत्ति सोपान झडकरी।
मुक्ताई भेटली लवकरी। ज्ञानदेवा करीं धरियेलें। ८ ।

३८१. मग संतोष झाला हरिभक्तां। ज्ञानदेव झाला बोलता।
निवृत्तीसी म्हणे तुम्ही जावें आतां। त्रिंबकशिखराशी। १ ।
करूनि नमस्कार हरीसी। वेगीं जावें वैकुंठासी।
नित्य हरिचरणापाशीं। तुम्ही आम्ही सोपान। २ ।
मुक्ताई म्हणे ज्ञानदेवा। मज विठोबासी निरवा।
मजवरी लोभ असों द्यावा। रुक्मिणी माता आदिकरून। ३ ।
पुंडलिकासी निरवावें। समस्तांसी क्षेम सांगावें।
कृपादृष्टी अवलोकावे। मजलागीं ज्ञानदेवा। ४ ।
ज्ञानें करूनि विज्ञान। भक्तीसी करावें निरूपण।
द्यावें समाधि संजीवन। तुम्ही यावें शीघ्रवत। ५ ।
निवृत्तीनें दिधलें उत्तर। आम्ही जावू वेगवत्तर।
सोपानासी मार्गीं निरंतर। समाधीसी बैसवूनि। ६ ।

तंव बोलिला यादवराणा। तुम्ही सांगितल्या समाधीच्या खुणा।
परी नामयावरी जाणा। माझी कांसवदृष्टी। ७।
नामा म्हणे विठोबासी। तूं स्वामी दीनाचा होसी।
गेलें निधान ज्ञानदेव दाखविसी। मज नयनीं प्रत्यक्ष। ८।

३८२. ऐसें बोलोनियां हरी। रुक्मिणीसीं विचार करी।
यासी भोजनें परोपरी। अन्नें निपजवावीं। १।
संतोष झाला हरिभक्तां। जेथें स्वयें हरिभोक्ता।
कर्ता आणि करविता। सर्व चाळक विठ्ठल। २।
तंव दिव्यग्राम उभवुनी। भक्तीं देखिले नयनीं।
विश्वकर्मा येउनी। उत्तरापंथें निर्मिलें। ३।
तंव अष्टमहासिद्धी। सर्व सामोग्रीची समृद्धी।
कर जोडूनि कृपानिधी। विनविती आनंदें। ४।
दिव्य वनें दिव्य वल्ली। दिव्यसुमनें समग्र झालीं।
वैकंठीहूनि आलीं। महाविष्णु कारणें। ५।
तेथें सुगंध परिमळ। जवादीकस्तुरी निर्मळ।
चिंतामणी देती ढाळ। नानाकीळ दीप्तीचे। ६।
चंदनाचे खांब उभारिले। पवळ वेलीचे शोभले।
मुक्तांफळांचे घोंस मिरवले। रत्नखचित चामरें। ७।
चंपक सुमनाची हारी। सेवंती बटमोगरे नानापरी।
नानापुष्पीं परिमळ आगरीं। दिव्यवनें कीं शोभती। ८।
ऊंस खर्जुरिया पोफळी। फणसें नारिंगें नारळी केळी।
कर्दळी वाढिन्नलीया सरळी। उदकपाट वाहाताती। ९।
तेथें भ्रमर रुणझुण करिती। गोपाळ वेणू वाजविती।
नानापरी बागडे धरिती। देव पाहती विमानीं।१०।

तेथें योगियांचीं ध्यानें। निश्चळ राहिलीं आसनें।
निवृत्ति सोपानें। तेथें देवडे उभे असती।११।
नामा जातो लोटांगणीं। वैकुंठ उतरलें मेदिनी।
अलंकापुर पाटणीं। उत्तरपंथे देखिलें।१२।

३८३. ऐसें देखिलें वैष्णवीं। वैकुंठ नगरीं चिरंजीवी।
आणि ज्ञानदेव गोसावी। विष्णुमूर्ति चतुर्भुज।१।
तालालोरी वाजविती पावा। समाधान होतसे जीवां।
नामा विनवितो केशवा। तुझ्या दरुषनें निवालों।२।
तंव रूक्मिणीनें विनविलें। यासी भोजन सारा का वहिले।
तंव अक्रूरें पाचारिलें। समस्तांसी देखा।३।
उद्धव घालीत आसनें। ताटें विस्तारिलीं बोणें।
राही रुक्मिणी विचक्षणें। पंचामृतें वाढिती।४।
समस्त भक्त दाटले। पांथीकर एकवटले।
नानापरी भात विस्तारिले। परिमळीत घमघमा।५।
वरी मिरवे मुगांचें वरण। कथिका वाढिली संपूर्ण।
नाना कोरिके विस्तीर्ण। रुक्मिणी वाढितसे।६।
कामधेनूचें घृत। पयोदधिक्षीर वाढित।
नानापत्र शाखा शोभत। वैष्णवांच्या ताटीं।७।
ऐसें समस्तांसी संपूर्ण। भोजनासी बैसविले प्रीति करुन।
तंव देव बोलती आपण। ज्ञानदेवासी।८।
निवृत्ति सोपान बोलवा। मुक्ताईस वेगी आणवा।
पंथिकरासी रिघावा। ताटीं बैसवा समस्तासी।९।
विष्णुमूर्ति चतुर्भुज। पूजी ब्राह्मणद्विभुज।
तुळसी मंजिरी केशीराज। त्यांचे मस्तकीं वाहतसे।१०।

चरणतीर्थ घेतलें। तेणें समस्त मंदिर शिंपलें।
आपण मुखीं घातलें। म्हणे कृतकृत्य झालों मी।११।
नामा तिष्ठत उभा द्वारीं। त्यासीही रुक्मिणी ताट करी।
ऐशीं भोजनें परोपरी। झालीं वैष्णवांचीं।१२।

३८४. ऐसे भक्त जेवुनि धाले। समस्त पांथिक उठिले।
गोपाळें विडे दिधले। आपुलेनि करकमळे। १ ।
धन्य धन्य तें भोजन। धन्य धन्य तें निधान।
धन्य धन्य तो वृक्ष अजान। धन्य नारायण अलंकापुरीं। २ ।
विठ्ठलें दिधलें वचन। यांसी घालारे आसन।
तंव उद्धवें आपण। समस्तां बैसकार दिधले। ३ ।
पूजिले गंधाक्षतां लावुनी। टिळे उटी कर्पूर चंदनीं।
ऐसे तिये वैकुंठ भुवनीं। वैष्णवांसी पूजी हरी। ४ ।
तंव म्हणे रुक्मिणी। नामा आणा बुझावुनी।
आपुलेनि हातें चक्रपाणी। त्यासी घांस घालावे। ५ ।
ऐसें सांगतां हरीसी। बुझाविती नामयासी।
तो स्फुंदत उकसाबुकसी। मग चहूंकरीं उचलिला। ६ ।
सवें संतांचा मेळा। तयामाजी परब्रह्म पुतळा।
नामा बुझावोनी तात्काळा। देहावरी आणिला। ७ ।
तंव विस्तारूनि आणिलीं ताटें। माजी षड्रस अन्ने बरवंटें।
रुक्मिणी आणि जेथें वैकुंठ। भक्ता सहित उभे असती। ८ ।
नामयातें संबोखोनि हरी। बैसविला मांडियेवरी।
कवळ घ्यावया मुख पसरी। निजकरे हरी घालितसे। ९ ।
नामा आनंदें डुल्लत। तृप्त झाला प्रेमें ओसंडत।
सकळ संतां कवळ देत। आपुले निजकरें।१०।

३८५. ऐसा कळवळा भक्तांचा। भोक्ता हरी वैकुंठींचा।
उतरोनि अलंकापुरीं साचा। करी भक्तांचा उत्सव। १।
ऐसे जेवुनी धाले। हरी करेचि निवाले।
मग सुखें रहिवासले। सकळ भक्त वैकुंठीं। २।
देव म्हणती निवृत्तीसी। तुम्हीं जावें त्रिंबक शिखरासी।
मग समाधी सरसीं। गंगोदकें करुनि घ्यावी। ३।
तंव सोपान म्हणे स्वामी। पूर्वी बोलिले होतेति तुम्ही।
कऱ्हे पठार संवत्सरग्रामीं। समाधी देऊ म्हणोनि। ४।
देव म्हणती संतांसी पुसा। हा ज्ञानदेव असे सरिसा।
हाही दिव्यदेही आम्हासारिखा। येईल तेथवरी। ५।
मुक्ताई म्हणे देवाधिदेवा। आम्हीं करावी चरणसेवा।
तुझेनि विचारें जी केशवा। समाधी धन भक्तांसी। ६।
ऐसा करिती विचार। तंव पातला राजा इंद्र।
भक्तीं केले जयजयकार। देवें दुंदुभी वाजिवल्या। ७।
संत सनकादिकीं स्तोत्रें। मुखीं आरंभिलीं पवित्रें।
गाती हरिनाम चरित्रें। ऋषिगण सकळ। ८।
धन्य अलंकापुरी ग्राम। जेथें प्रत्यक्ष पुरुषोत्तम।
उतरोनि वैकुंठधाम। सोहळा करी भक्तांचा। ९।
नामा नाचे हरिचे द्वारी। ब्रह्मांड गरजे जयजयकारीं।
निवृत्ति सोपान म्हणती हरी। आम्हां निरंतरीं सांभाळीं। १०।

३८६. नानागंधें तुळसी माळा। वैष्णवीं घातलिया गळां।
नमस्कार करिती गोपाळा। चरणरजा वंदिती। १।
दोही बाही देव्हडे। संतसनकादिक गाढे।
जयजयकार पुढें। महाशब्दे गर्जिन्नले। २।

ऐसें इंद्रायणीच्या तटीं । हरी रुक्मिणी जगजेठी ।
संतसनकादिकांची गोमटी । मांदी मिळाली असे । ३ ।
तंव पुंडलिकें नमस्कार केला । म्हणे तूं कां गा येथें विठो उगला ।
बहुत दिवस राहिला । या ज्ञानदेवाकारणें । ४ ।
तरी पंढरीहुनि हें श्रेष्ठ । तूं येथें उभा असती प्रगट ।
भूमी उतरलें वैकुंठ । ज्ञानदेवाकारणें । ५ ।
बहुत दिवस येथेंचि झाले । मी न देखें विटेवरी जंव पाउलें ।
तंव नयन माझे भुकेले । न राहाती देवराया । ६ ।
देव म्हणती पुंडलिका । तूं भक्त माझा निजसखा ।
आणि हा ज्ञानदेव देखा । दुजा न देखों आणिक । ७ ।
हे संतसनकादिक माझे । यांचेनि समागमे माझें बिजें ।
नामा डौरिन्नला यांचे चरणरजें । मग जावोरे पंढरीसी । ८ ।

३८७. सर्व तीर्थें मिळालीं अनंतें । तीं सुखी करुनी कृतार्थें ।
संवत्सरां जावोनि सोपानातें । समाधीसी बैसवूं । १ ।
अनंतसुखाचिया रासी । उदैल्या भक्तांचिया मानसीं ।
आनंद झाला पुंडलिकासी । मग न बोले कांहीं । २ ।
सोपान म्हणे वैकुंठा । बीजें किजो महा श्रेष्ठा ।
संवत्सर ग्राम कऱ्हे तटां । वैकुंठासहित चालावें । ३ ।
इंद्र चंद्र ब्रह्मादि देव । आणि गण मिळाले सर्व ।
तेहतीस कोटी देव । विमानीं आरूढले देखा । ४ ।
निवृत्ति सोपान ज्ञानदेव । त्रिमूर्ति तिन्ही देव ।
धर्म रक्षणार्थ पहाहो । मनुष्यरूपें अवतरले । ५ ।
तिघेही उभे सन्मुख । तिघांहीं थोर संतोष ।
विनविती केशवास । स्वामी विनंति अवधारिजो । ६ ।

ये अलंकापुरीसी । स्थापावें कोटी तीर्थासी ।
जो जो भक्त येईल स्नानासी । तो वैकुंठासी आणावा । ७ ।
ऐसें ऐकोनि श्रीहरी । म्हणे धन्य धन्य तुमची वैखरी ।
जगदोद्धार केला संसारीं । बावीस वरूषें असतां पैं । ८ ।
जो जो दिवस उगवला । तो तो ज्ञानदेवें सफळ केला ।
पदपदांतर कथिला । जेणें आत्माराम संतोषे । ९ ।
पूर्वी अनंत भक्त झाले । पुढेंही भविष्य बोलिलें ।
परी निवृत्ति ज्ञानदेवे सोडविलें । अपार जीव जंतु ।१०।
जो अभक्त मनुष्यजनी प्राणी । ज्याचा भार न साहे मेदिनी ।
मग इहीं अवतार घेउनी । जग तारिलें कीर्तनें ।११।
नामा पंढरीस नाचत । ज्ञानेश्वर अलंकापुरीं शोभत ।
सोपान संवत्सरी मिरवित । निवृत्ति त्रिंबक शिखरीं ।१२।

३८८. ऐसें पांडुरंग बोलिले । मग सकळ तीर्थांसी सांगितलें ।
अलंकापुरीं वसिजे वहिले । भक्त तारावया । १ ।
जो जो करील कीर्तन । तो तो तरेल जाण ।
अलंकापुरीं नारायण । स्वयें उभे असती । २ ।
ऐसा निरोप तिर्थांसी । ते तिष्ठति अहर्निशीं ।
कीर्तन करितां गजरेंसी । वैकुंठासी नेवों म्हणती । ३ ।
देव म्हणे यमुना नर्मदा । त्रिवेणी भागीरथी त्रिविधा ।
गंगा कृष्णा तुंगभद्रा । इंद्रायणीस मिळावें । ४ ।
जो जो भक्त स्नाना । तो पवित्र करावा ये क्षणा ।
वैकुंठ कैलासापर्यंत जाणा । त्यासी घेउनी जावें । ५ ।
हो म्हणती तीर्थें सकळें । मग मिनलीं आपुलेनी मेळें ।
गुप्त राहोनी यथाकाळें । आज्ञा शिरसा वंदिती । ६ ।

गया काशी त्रिवेणी। त्या शोभती विठ्ठलचरणीं।
ज्ञानदेवा समाधि रंगणीं। अखंड वाहों लागल्या। ७ ।
सुवर्णाचा अश्वत्थ। द्वारीं स्थापूनि निवास।
भोंवते देव्हडे तापस। समाधीस बैसले। ८ ।
देव म्हणे जो करील तप। तो होईल निष्पाप।
केवळ होईल शिवरूप। आत्माराम साक्षात। ९ ।
जप तप नेम मंत्र ध्यान। कोटि याग घडले पूर्ण।
अथवा द्विजीं दिधलिया अन्न। चतुर्भुज नर होती। १०।
ऐसें वचन सांगे हरी। ज्ञानदेवासी धरिलें करीं।
निवृत्ति सोपान अंतरीं। ध्यान धरोनी राहिले। ११।
नामा म्हणे कोटि तीर्थांचें। तीर्थें ओळलें पैं साचें।
पाप जाईल अनंत जन्माचें। एक स्नान केलिया। १२।

३८९. मग अष्टदिशा व्यापुनी। तीर्थें राहिलीं स्थानीं स्थानीं।
अलंकापुरीं पाटणीं। इंद्रायणीच्या तटीं। १ ।
धन्य धन्य सृष्टी तळीं। अलंकापुरीं महितळीं।
कीर्तन करितां वैष्णव मेळीं। ते चतुर्भुज नर होती। २ ।
मग पुंडलीकासी सांगितलें। कृष्णपक्षीं येथें पाहिजे आलें।
येरु म्हणे स्वामीनें सांगितलें। तें शिरसा वंदीन। ३ ।
देव म्हणे आम्ही तुम्ही। पंढरीहुनि समागमीं।
येऊ अलंकापूर ग्रामीं। सकळ तीर्थांसहित। ४ ।
मग व्यास वाल्मिक बोलाविले। त्यांसही हें तीर्थ सांगितलें।
ते तिहीं शिवपीठ ऐसें म्हणितलें। जुनाट असे केशवा। ५ ।
या शिवतीर्थाचा महिमा। कवणा वर्णवेल पुरूषोत्तमा।
पंढरी पांडुरंग महात्मा। भीमातीरही उत्तम। ६ ।

आणिक आईकें वो सर्वोत्तमा । येथें अधिक अष्टतीर्थ ग्रामा ।
पंचक्रोशीची उपमा । सिद्धि होती तात्काळ । ७ ।
ब्रह्मा विष्णु इंद्र तप । आणि योगेश्वर उमप ।
पाताळीं शेष समीप । याज खालता आहे । ८ ।
स्कंदासी उपदेश स्थान । लोहोगिरीसी येऊन ।
पुरूरवा पुण्य क्षेत्रमहिमान । पूर्वी येथुनीचि जालें । ९ ।
येथून भीमरथी नदी । भीमाशंकरां घेऊनि गेला नंदी ।
तेथुनी उगमी पडली सर्वा आधीं । मग शंकरें तेथें स्नान केलें । १० ।
तें भीमा महात्म्य प्रसिद्ध । तो हा सिद्धेश्वर अगाध ।
महा योगेश्वर निजबोध । अलंकापूर पाटणीं । ११ ।
ऐसें व्यास बोले तये क्षणीं । नामा गेला लोटांगणीं ।
समाधी मूळपीठ स्थानीं । अलंकापुरीं ज्ञानदेव । १२ ।

३९०. मग व्यासपूजा सारिली । तैसीच वाल्मिकाची केली ।
वसिष्टादिकीं अंगिकारिली । समस्त ऋषि पूजियले । १ ।
धन्य धन्य धरातळीं । येऊनियां देवीं सकळीं ।
माजी सहित वनमाळी । अलंकापुरीं नगरीये । २ ।
मग साठीं तीनशें गंगा । माजी शिव द्वादशा लिंगा ।
अष्टोत्तर तीर्थें समर्थ पैं गा । तिहीं स्तवन आरंभिलें । ३ ।
कोटी तीर्थांचा रहिवास । अष्टभैरव सावकाश ।
वसूकोटी गणेश । साठींसहस्त्र गणासहित । ४ ।
ऐसे रहिवासले षणमास । दिव्य द्रुम फळें प्रतिदिवस ।
दिव्य अन्नें सावकाश । अमृत भक्षिती देव । ५ ।
ऐसा सकळ तीर्थांचा मेळा । तयामाजी परब्रह्म पुतळा ।
करी ज्ञानदेवाचा सोहळा । अलंकापूर नगरीये । ६ ।

गरूड हनुमंता ऐसें। पुढें कामारी हृषिकेशें।
साक्षात वसिजे महेशें। गौरीसहित अलंकापुरीं। ७।
नंदिश्रृंगी त्राहाटण। प्रतिदिनीं विभूतीचें उधळण।
जयजय शंकर शिवपूर्ण। ऐशीं स्तोत्रें गाताती। ८।
महा सभास्थल वैकुंठ। सभे श्रेष्ठ वैकुंठपीठ।
आणि शिवमूर्ति घनदाट। नीळकंठ सभेसी। ९।
रंभा उर्वशी नाचती। नारद तुंबर विणे वाजविती।
गणेश सारजा आळविती। साहा राग एकवीस मूर्च्छना। १०।
ऐसा रंग स्थिरावला। जयजयकारें घोष केला।
तेणें चवकोनि उठिला। पाताळींचा शेष। ११।
ऐकोनि विष्णुकीर्तन। तयासी आलें पैं स्फुंदन।
मग उच्चारित रामकृष्ण। मृत्युलोकाशीं आला। १२।
सहस्र वदनें स्तुति करी। हर नमस्कारिलें हरी।
वाहुनि तुळशीमंजिरी। ज्ञानदेवा पूजियेलें। १३।
नामा म्हणे ज्ञानउदयो। ज्ञानदेवा भाग्याचा पहा हो।
आपण येऊनि वैकुंठरावो। समाधि दिधली निज हस्तें। १४।

३९१. ऐसे स्वर्गवासी अमर। ते आपुलाले ठायीं स्थीर।
राहोनि करिती जयजयकार। पुष्पवृष्टि ज्ञानदेवावरी। १।
धन्यधन्य विष्णुभक्ता। ज्ञानदेवा तूं समर्था।
म्हणोनि पडती पुष्पचळथा। ज्ञानदेवा। २।
अनंत तीर्थांचा मेळ। उदकें शिंपिती ब्रह्मगोळ।
लोहगिरि सुवर्णाचळ। त्यावरी अलंकापुरी। ३।
म्हणती धन्य धन्य हे जन। येथें जो करील कीर्तन।
तया जोडे वैकुंठस्थान। चतुर्भुज होऊन जाईल। ४।

देव म्हणती इंद्रासी। तूं पूर्वीं येथेंचि होतासी।
आणि ब्रह्मारूद्र तापसी। पूर्वापर हे पुरीं असे। ५।
कृत त्रेत हे द्वापारादि। येथें सकळांची समाधी।
धन्य ज़ानदेव गोविंदीं। रतोनि येथें बैसले। ६।
इंद्र म्हणे विष्णुभक्त थोर। प्रत्यक्ष हेही हरिहर।
निवृत्ति सोपान ज्ञानेश्वर। हेही अवतार हरीचे। ७।
ऐसें सांगितलें समस्तां। मग विदीत जाहले उभयतां।
शक्र जाहला निघता। ब्रह्मा आदि करूनी। ८।
शेषही पाताळाशी गेला। पुंडलिक गोपाळ राहिला।
अलंकापुरीं स्थिरावला। सकळा भक्तांसहित। ९।
सवें संतांचा मेळ। ऐसा राहिला गोपाळ।
नामा म्हणे चक्रचाळ। पुढें कैसें वर्तलें। १०।

३९२. गगनपंथें शुभ्र विमानें। देव लक्षिती अधोवदनें।
तंव अलंकापुरी कीर्तनें। टाळ मृदंग झणत्कारले। १।
जयजयकार क्षिती होत। महादोषा संहारघात।
नामा असे नाचत। पांडुरंगापुढें। २।
रामकृष्ण अवतार। चरित्र गाती सविस्तर।
वैष्णवी केला जयजयकार। पांडुरंग म्हणितलें। ३।
ज़ानदेव बैसले समाधी। पुढें अजानवृक्षनिधी।
वामभागी पिंपळ आधीं। सुवर्णाचा शोभत। ४।
निवृत्ति सोपान खेचर। ज़ानदेव मुक्ताई साचार।
हे उत्तर द्वारा समोर। बैसते जाहले। ५।
देव म्हणे ज्ञानेश्वरा। चंद्र सूर्य जंव तारा।
तंव तुझी समाधि स्थिरा। राहो हे निरंतर। ६।

जंववरी हें क्षितिमंडळ। जंववरी हें समुद्र जळ।
मग कल्पक्षयीं यथाकाळ। माझ्या हृदयीं ठसावें। ७ ।
आणिक एक सोपारें। ज्ञानदेव चार अक्षरें।
जो जप करील निर्धारें। त्यासी ज्ञान होईल। ८ ।
ऐसा दिधला आशीर्वाद। मग संतांसी बोले गोविंद।
ज्ञानदेवा ऐसा उद्‌बोध। दुजा न देखों सृष्टीसी। ९ ।
नामा म्हणे स्वामी माझा। अंगिकार केला वोजा।
पावला भक्तांचिया काजा। गरुडारूढ होऊनि। १० ।

३९३. ऐसे संतोषले देव। प्रसन्नरूपें माधव।
मग बोलती ज्ञानदेव। विठ्ठलाप्रती। १ ।
धन्य धन्य तूं विठ्ठला। धन्य धन्य प्रत्यक्ष देखिला।
धन्य समारंभ येथिला। सोहळा करी भक्तांचा। २ ।
तुझेनि आम्ही धन्य। हें जगत्रयीं देवा मान्य।
म्हणती भक्ता समान। न देखों त्रिभुवनीं। ३ ।
तूं विश्वात्मा विश्वरूप। तूं जगाचें स्वरूप।
तुज न लिंपे पुण्यपाप। सदा शुद्ध बुद्ध असती। ४ ।
तूं आम्हां भक्तां सरिसा। सर्वे हिंडसी जगदीशा।
तुजवीण अष्टदिशा। मज शून्य वाटती। ५ ।
तरी तूं पाळिसी भक्तलळा। समाधीचा सोहळा।
तो दाखविला मज डोळां। दिव्य दृष्टि देवोनी। ६ ।
तूं सत्वरजतमात्मक। तूं सकळजीवांचा चालक।
तूंचि त्रिमूर्ति अवघा एक। विराटस्वरूप सकळ। ७ ।
भक्तभाग्य भूमीतळीं। याकारणें तूं वनमाळी।
दहा अवतार भूमंडळीं। नाना चरित्रें खेळसी। ८ ।

ऐसें महिमान अगाध । तें तुझें विश्व स्वरूप प्रसिद्ध।
कोण भाग्याचा मी प्रबुद्ध । तो तूं मजकारणें आलासी। ९ ।
नामा म्हणे ज्ञानदेवें । ऐसी स्तुती केली स्वभावें ।
तंव कृपा करुनियां देवें । अभय कर दिधला ।१०।

३९४. चतुर्भुज शाममूर्ति। शंखचक्राची आकृती।
पीतांबराची दिव्य दीप्ती। पडिली सृष्टीवरी। १ ।
धन्य धन्य ज्ञानदेव। धन्य धन्य तो माधव ।
मग आरंभिला अनुभव । ज्ञानदेवाचेनि मुखें। २ ।
देव म्हणे ज्ञानेश्वरा । तूं अवतारोनि माजि चराचरा।
हरिला महादोष थारा। तुझेनि कवित्वें। ३ ।
तुझें कवित्व माझ्या गोष्टी । जो परिसेल हें सृष्टीं।
तो येईल माझे भेटी । वैकुंठपीठीं विष्णूच्या । ४ ।
तुवां जो ग्रंथानुभव । गीते सांगितला भाव।
तें मुख्य ठेवणें राणीव । अनुभवीच जाणती । ५ ।
तैसाची अमृतानुभव । सिद्ध पीठ केलें भाव ।
दाऊनि मनोहर राणीव। निज गुह्य आमुचें । ६ ।
वसिष्ठगीतेची टीका । भावार्थ काढिला श्लोका।
ग्रंथ संचिला नेटका। करुनि रचना दाविली। ७ ।
तूं महाब्रह्मींचा अंश। पदपदांतरीं केला प्रवेश ।
दाऊनियां उदास विशेष। या जीवांसी तारिलें। ८ ।
तरी तूं आतां एक वेळ। माझी स्तुति करीं निर्मळ ।
जेणें करूनि तरती सकळ। वक्ते श्रोते ग्रंथकार। ९ ।
नामा म्हणे परमानंद । पावोनिया उद्‌बोध।
केला ज्ञानदेव सावध। स्तुति उपरती मांडिली।१०।

३९५. ऐसें अलंकापुर पीठीचे। भक्त नांदती दैवांचे।
जें कां सागर भाग्याचें। ज्ञानउदयो प्रकासिते। १।
मग षोडशोपचारीं। पूजा ज्ञानदेव आदरीं।
दिव्यवाद्ये मंगळतुरीं। ओवाळिती पंचारतीया। २।
ज्ञान सोपान निवृत्ति। मुक्ताई प्रत्यक्ष ज्योती।
ओंवाळिती विष्णुमूर्ति। चतुर्भुज पैं। ३।
पीतांबरधारी शाममूर्ति। शंख चक्राची आकृती।
उद्धव अक्रूर ढाळिती। चवरें वरी। ४।
प्रत्यक्ष लक्ष्मी आपण। दिव्य स्वरूप प्रसन्न वदन।
माजी मिरवे दिव्य सिंहासन। त्यावरी आरूढली। ५।
पुढें गरुड जोडल्या करीं। उभा पक्षांचा फडत्कारीं।
सूर्य लोपे तेजाकरी। अमृत करु नाम एक। ६।
गोपाळ देव्हडे उभे। मंजुळ पावे वेणुप्रभे।
शुभकाळ सुप्रभे। माजी स्तुति मांडिली ज्ञानदेवें। ७।
नामा म्हणे ऐका। पुढें ग्रंथाची पीठिका।
तो तारील सकळ लोकां। एकएक अक्षर आईकतां। ८।

नमन

३९६. नमो कालकौतुहल। नमो चक्रचालक गोपाळ।
नमो विश्वप्रतिपाळ। प्रभंजन। १।
नमो शिवशिवेशा। नमो शिवादि विश्वेशा।
नमो रूपा अष्टदिशा। व्यापका नारायणा। २।
नमो सकळगर्भोद्भवा। नमो चित्तचाळक भावा।
नमो विष्णुमूर्ति देवाधिदेवा। श्रीविठ्ठला। ३।
नमो भजनशीळ व्यापका। नमो ज्योतिर्लिंग दीपका।
नमो नमो तुज एका। आत्म व्यापका जगद्गुरू। ४।

नमो श्रीये श्रीनिवासा । नमो आगमपरेशा ।
नमो ज्ञानगम्याधीशा । प्रतिकुळा । ५ ।
नमो स्वलीलाविनटा । नमोस्तु ते वैकुंठपीठा ।
नमो रुपादि श्रेष्ठा । वैकुंठींचिया । ६ ।
नमो दर्शनस्पर्शना । नमो उपरती निधाना ।
नमो तितिक्षा दारूणा । कमळालया । ७ ।
नमो त्रिगठी आदटा । नमो त्रिगुणा तूं उद्धटा ।
नमो सत्वरुप सदटा । ब्रह्मनामा । ८ ।
नमो रजेश्वरा हरी । नमो विगळित संहारि ।
नमो वाचा वक्ता करी । वाचाळ वाक्पुष्पीं । ९ ।
नमो तम हर्ताकर्ता । नमो सकळ संहर्ता ।
नमो काळकौळू दाता । रक्षिता हरिभक्ता तुज नमो । १० ।
नमो हरहरेश्वरा । नमो न देखों दुसरा ।
नमो वेदांत सागरा । सर्वेश्वरा तुज नमो । ११ ।
श्रुति निरामय नमो । नमो ज्ञानरूप गमो ।
नमो द्वैतनिरसन समो । करीसी तूं निजकरें । १२ ।
नमो व्यक्ताव्यक्त हरी । नमो माया संहारकेसरी ।
नमो सर्वांच्या माज घरीं । नांदसी तूं आत्मारामा । १३ ।
जीवशिव नमो तुज । नमो सर्व जीवबीज ।
नमो तूंचि सहज । गरुडध्वज श्रीविठ्ठला । १४ ।
लीलेस्तव नटारंभ । नमो जगदादिअखिलस्तंभ ।
उभा राहोनी प्रतीभ । भीमातीरीं पंढरीये । १५ ।
नमो ऐशिया रूपेशा । नमो त्रैलोक्य विस्तार ठसा ।
नमो आदि परेशा । जगदाधीशा युगादी । १६ ।

नमो पुरूषोत्तम परेशा । नमो सकळही उदासा ।
करुनि जीवरूप ठसा । नांदसी तूं चराचरीं । १७ ।
मधुसूदना तुज नमो । मधु माधवा हृदयी रमो ।
नमो मधुर गीत समो । माज घरीं आत्मयाचिये । १८ ।
त्रिविध त्रिमिर नाशा । परम परमानंद उल्हासा ।
नमो पुरविसी आशा । हरिभक्ताची श्रीहरी । १९ ।
नमो वासना चक्रचाळी । नमो तुंडवितंड गेली ।
नमो सर्वही हरिली । प्रपंचरचना । २० ।
नमो श्रीधर श्रीकर । नमो सर्व संगीनिर्विकार ।
नमो विकृति विकार । हरिसी नामें एके । २१ ।
नमो शांति दया क्षमा । नमो कृपाकर पुरूषोत्तमा ।
नमो कांसवदृष्टि समा । निष्कलंक नाथा । २२ ।
नमो द्विविध छेदका । नमो एकार्णवपावका ।
नमो द्वादश अर्का । सुभाषका वेदवक्त्या । २३ ।
नमो चित्तचकोर हर्त्या । सर्व कारण कार्य कर्त्या ।
नमो तुजवांचोनी सत्या । विवेक प्रत्यया पैं नये । २४ ।
नमो अद्वैत अनंता । नमो निर्द्वंद्व भोक्ता ।
नमो नित्यानित्य सरता । तुज नमो । २५ ।
नमो दुर्गतीहरणा । नमो सर्वहरण भरणा ।
नमो सर्वदृष्टनिवारणा । भय हरणा जगदीशा । २६ ।
नमो शिवशक्ति समलिंगा । नमो भक्षक काळवेगा ।
रुद्रादित्या वसुपैंगा । सम सर्वांगा परमपरेशा । २७ ।
नमो कृत्रिम दहना । नमो कृश करण हरणा ।
नमो प्रतिपाळकरणा । नारायणा तुज नमो । २८ ।

नमो इंद्रिय नियंत्या। नमो प्रपंच अकृत्या।
नमो दीनादित्या। सकळ वृद्धी तूंचि।२९।
नमो अवधूत दत्ता। नमो अपरमितमिता।
नमो सर्वांवरिष्ठ सत्ता। तूं चाळिता हृषिकेशी।३०।
नमो दृष्ट दर्पादर्पा। नमो चमत्कार गंगा सर्पा।
नमो नमो हरण पापा। नमो स्वल्पा रामकृष्णा।३१।
नमो चतुर वेददीप्ता। नमो हरणकरण तूं सुप्ता।
जागृती स्वप्न गुप्ता। सत्य सुप्ता महाविष्णु।३२।
नमो देवेश्वरा सूक्ता। महा मोहा हर्ता।
मंदमंद नियंता। नमो नारायणा।३३।
क्षीर नीरनिर्झरा। नमो विदग्ध अनुकारा।
नमो विवेकसागरा। महानादा।३४।
नमो मुखदंत सदना। नमो भक्षकभुवना।
शुक्लांबरा शुक्लवर्णा। दयाघना गुणनिधी।३५।
मृतामृता नमो नमो। नमो श्रुतिशास्त्रसमो।
नमो हा गर्व गमो। पद्मगर्भानंतानंता।३६।
नमो चिदाकाशव्याप्ता। चित्सत्ता चळण सत्ता।
चित्स्वरूपादि रूपा। भुवनदीपा महामूर्ति।३७।
नमो एक एकार्णव। नमो कल्पादि गुणवैभव।
नमो सकळ हे देव। हे भाव पैं तुझे।३८।
गो गोपाळ नमो नमो। गोविंद गुण विष्णुधर्मो।
नमो चित्त चिंतनीं रमो। सर्वकाळ तुझ्या चरणीं।३९।
ध्वज वज्रांकुशा। ध्वज नीळ विकासा।
ध्वजांबरा अष्टदिशा। निळिमा भासती शामांकिता।४०।

सुषुप्तीचें जें सत्य । तें नमो तुज कृत्य ।
असोस जे अमित्य । तें तें क्षमा करीं स्वामीं । ४१ ।
नमो निर्धार नियंता । नमो सुखरूप दाता ।
नमो आलिया पदार्था । क्षमा करीं स्वामी । ४२ ।
नमो चित्त विभ्रमा । नमो धार्य धैर्य नेमा ।
नमो पुराणपुरूषोत्तमा । पाहे कांसव दृष्टी । ४३ ।
पसायदाना नमो । परमपरेशा समो ।
ध्यानांतर गमो । तुझ्या चरणीं केशवा । ४४ ।
आग्रह निहंत्या नमो । सुग्रह परी नमो ।
अनंता नित्य धर्मो । वैकुंठ गुणग्रामो नमो नमस्ते । ४५ ।
अनादृश्य दृश्यमाना । दृश्यादृश्य नित्य घना ।
सुखरूप जगज्जीवना । तुज नमो स्वामी । ४६ ।
दीप्तादीप्त अदृश्य । जीवन दिसती सादृश्य ।
जीवमय हे भाष्य । तुज नमो स्वामी । ४७ ।
परम परब्रह्मा । आदिब्रह्मा तूं रामा ।
भक्तालागीं साउमा । तुज नमो । ४८ ।
नमो नमो एकतत्वा । ब्राह्ममुद्रा शुद्धसत्वा ।
योगारूढ परतत्वा । सबाह्य पावसी तुज नमो । ४९ ।
वेदादि परम वक्ता । वेदादि तूंचि कर्ता ।
तुजवांचोनी सर्व सत्ता । नमो भोक्ता न देखों । ५० ।
ज्योतिर्मय रूप तुझें । सर्व तत्वा तूंचि बीज ।
नमो तुज सहज । पुढती पुढती नमो नमो । ५१ ।
परब्रह्म परात्पर । परम तत्व परम सार ।
परम गुह्य परम विचार । तुज नमो नारायणा । ५२ ।

दिघड विघड सुघड। जडाजड अवघड।
द्वैताद्वैत जोडाजोड। कर्ता कार्यता तुज नमो।५३।
संख्यारहित जीवना। असंख्य जीव पाळणा।
नमो तुज संजीवना। पुंडलिकधना पांडुरंगा।५४।
निर्गुण सगुण रूपा। देवादेव तूं सोपा।
तुझी झालिया कृपा। नमन बापा तुझ्या चरणीं।५५।
नमो नमो तारका। तूं ब्रह्मनामा निशेखा।
नमो तुजवांचोनि सखा। योगियांसी पैं नाहीं।५६।
जुगादि जुगत्रय। जुग जोग योगमय।
हे तुज पासाव होय। ऐसिया नमो।५७।
नमो नमो नम। नाहीं नाहीं तुजसी सम।
ऐसा परापश्यंति नेम। वदलिया चारी।५८।
चहूंमुक्ति परतत्वा। पंचभुजा शुद्धसत्वा।
षड्मार्ग गुणसत्वा। ग्रास न करिसी तुज नमो।५९।
विद्गद चिद्विलासा। भानुबिंबाप्रति प्रकाशा।
नमो तेज तेजसा। आदि सूर्या।६०।
ऐसा चहूं ग्रंथाचा क्लेशु। वाउगाची वाहे सोसु।
तिमिर त्रिगुण असोसु। तो सत्वांशु तोडीं माझा।६१।
साही नाडी चक्रभ्रमें। वाहतां इंद्रियांचीं ग्रामें।
ते अडखळोनि साउमे। नये ऐसें करी नमो।६२।
बाह्मय बाधा कर्माची। सर्व सत्ता या भ्रमाची।
नमनें करूनि तुमचीं। तुम्हांसी अर्पिलीं स्वामी।६३।
यमधर्माचिया सत्ता। कर्मधर्माचिया पंथा।
कर्मधर्म विधाता। ऐशिया नेमिता तुज अर्पिला।६४।

शमदम समान । इडा पिंगळा सुषुम्न ।
साही चक्रें दरूषण । तुझीं तुज अर्पिलीं । ६५ ।
मन पवन योग धारण । तूं यासीं पैं कारण ।
समतुकें अवघे गुण । तुझ्या चरणीं निक्षेपिले । ६६ ।
हे भूतभौतिक प्रचंड । जन्मउत्पत्तीचें अंड ।
जन्मजुगादि ब्रह्मांड । खंड विखंड तूं जाणता । ६७ ।
प्रचुरचर्या चित्ताची । धावन वळण अकोंचनाची ।
सूचना जे चमत्काराची । तेही अर्पण तुज सदा । ६८ ।
निर्वासना वासनायुक्त । गुंफलें राहिलें जेथें चित्त ।
तेथें तूं धांवोनी अनंत । सोडविसी वासनामय । ६९ ।
सूक्ष्म अविचारा बोला । बोली नातुडे व्यर्थ गेला ।
तो म्यां बुझावोनि संबोखिला । मग लाविला तुझ्या पंथीं । ७० ।
नित्य धर्माचिया वोळी । चळल्या चुकल्या कोण चाळी ।
त्यासी वेद तुझा पाळी । त्या तूं सांभाळी परब्रह्मा । ७१ ।
श्रुतिस्मृतीची वचनें । त्याचीं अंगराग मार्ग स्थानें ।
कीर्तनीं गुण वर्णनें । हेंही नारायणें अंगिकारावीं । ७२ ।
उदंड विदंड वितंड । देहद्वयाचें अभंड ।
जे जे दिसे भ्रंश अंडांड । ते शुभ्रचंड सांभाळीं । ७३ ।
देहभरणाची ममता । देह पोखिती जे सत्ता ।
त्याही वरील सूक्ष्मता । ते कृपावंता सांभाळीं । ७४ ।
तिमिर त्रिगुण अवघें । जें जें आलें असेल वोघें ।
ते ते मी नेघे । तें तूं सकळ वेगें सांभाळीं । ७५ ।
योनीचिया कष्टा । वरी वासना होती भ्रष्टा ।
त्या त्या करूनि प्रविष्टा । रत झालो तुझ्या चरणीं । ७६ ।

विद्या वयसा कुळ। ब्रह्मकर्म आचारशीळ।
गेले आले विव्हळ। ते तूं दयाळ सांभाळीं।७७।
नाना जन्म अवतार। नाना शाखांचे निर्धार।
नाना गोत्र उच्चार। तुझा विचार तूं जाणसी।७८।
पाठ वेदादि वचनें। शास्त्रदृष्टि अवलोकनें।
कीर्तनीं गुण वर्णनें। हे ही नारायणें अंगिकारावी।७९।
सर्वमय सर्व सपाट। त्यावरी करुनि चालिलों वाट।
चंद्र सूर्य नक्षत्रें घनदाट। करूनी एकवट पायरी।८०।
सर्व अंडाचें ब्रह्मांड। मी न म्हणे अंडांड।
खंडें करुनियां विखंड। प्रचंड मी तुजसी बोलें।८१।
रोमरंध्रीं ब्रह्मांडें। सकळ विराटमय खंडें।
ऐशीं महत्‌ब्रह्में प्रचंडें। तुझ्या अंगीं दातारा।८२।
तूं विश्वरूपपटाची घडी। तारक ब्रह्मचि उघडी।
मिया निजदृष्टीने चोखडी। तुझी मूर्ति न्याहाळीली।८३।
तें न सुटे निजकळें। येऱ्हवीं हें नाकळे।
तुझ्या कृपागुणें आकळे। तुझिया दासा निजभक्ता।८४।
अनंत नामाचा संकेत। मन मुरालें जेथें निर्धूत।
तूं पर्णों परमाद्‌भुत। परमानंदा।८५।
गुणाग्र गोसावी रामु। गुणसमुद्र गुणग्रामु।
सकळ भूतांचा विश्रामु। तुज नमो।८६।
नमन केलिया विभूती। चित्त रमलें झाली विश्रांती।
तुज देखिलिया श्रीपती। न राहे चित्तीं तळमळ।८७।
नमन हेंचि थोर दिसे। एऱ्हवीं तरंगाकार भासे।
देखिलें तितुकें नासे। नैश्वर्य ऐसें श्रुति बोले।८८।

नमन हेंचि परम । नमन हेंचि सुवर्म ।
नमन हेंचि आत्माराम । करूनि घाली । ८९ ।
नमन हाचि अनुभव । नमन हाचि मुख्यभाव ।
नमन हाचि पैं देव । देवाधिदेव तूं पावसी । ९० ।
नमन हेंचि श्रेष्ठपीठा । नेतसे तुझिया वाटा ।
तुज ऐसा श्रेष्ठा । मग या वाटा काय कराविया । ९१ ।
नमन हेंचि तारक । नमन हाचि विवेक ।
नमनेंवीण त्रैलोक्य । आडमार्गी रिघताती । ९२ ।
नमन लटिकें नव्हे नव्हे । नमन भलतियासी न साहे ।
जै साह्य सखा होय । श्रीनिवृत्ति । ९३ ।
नमनाएवढा मंत्र । नाहीं नाहीं धुंडितां शास्त्र ।
विचारलक्षणपात्र । तोचि जाणें येथींचे । ९४ ।
नमन करी ब्रह्मा श्रेष्ठ । नाभिकमळीं धरी वैकुंठ ।
नमन करी नीळकंठ । तीर्थें मस्तकीं वंदिती । ९५ ।
इंद्र चंद्र महेंद्र थोर । नमनेंवीण नैश्वर ।
अंडामध्यें चराचर । नमनेंवीण न तरती । ९६ ।
श्रीगुरुकृपा जैं होय । तैं नमनाची ऐसी सोय ।
पाऊनि सुगम उपाय । नमो नमस्तें तुज । ९७ ।
नमस्ते नमस्ते नमस्ते । पुढती पुढती नमस्ते ।
समाधिसुख आस्ते । नमो नमन करितां । ९८ ।
नमो नमो आदि पीठा । शिवादि गुणवरिष्ठा ।
येथें येऊनि वैकुंठा । समाधिशेज घातली । ९९ ।
महाविष्णु तूं योगरूपा । महारूपाचिया स्वरूपा ।
महादित्या अमूपा । कोटिसूर्य तेजसा । १०० ।

शंखचक्रानें मंडित । करकमळ तुझें मिरवत।
पदक हृदयावरी शोभत। आणि श्रीवत्सलांछन।१०१।
अनंत बाहूंचा मेळ। तो तूं चतुर्भज गोपाळ ।
मुगुट विराजित तेजाळ । कोटि सूर्याहुनि प्रभा।१०२।
पितांबर माळ कंठीं । सर्वांगीं चंदनाची उटी।
हिरे माणिक कटीतटीं । अनेक किळा फांकती ।१०३।
क्षुद्र घंटिकांच्या वोळी । घणघणाट तया तळीं ।
देहुडा पाउलीं निश्चळी । वेणु वाजविसी सुस्वरें ।१०४।
रुणु झुणु रुणु झुणु। ऐसा वाजविसी वेणू।
सुंदर तूं शामतनू । अलंकापुरीं उभा अससी।१०५।
सभोंवते गोपाळ तुझे । ते अंतरंग पै सखे माझे ।
पुंडलिक तरी सहजे। प्राणसखा पैं माझा।१०६।
ऐसा ज्ञान उद्बोध बोलें। ज्ञानाज्ञान निरसलें ।
विज्ञानही हारविलें। दृश्यदृष्टेपणेसी ।१०७।
बापरखुमादेवीवरू । समाधि देऊनियां स्थिरू।
वरी ठेऊनियां अभयकरू । वर देऊनि राहिला।१०८।

३९७. ऐसी स्तुती नमनाची । केलिया भगवंताची।
ऐकतां झाली रूची । म्हणे धन्य धन्य रे सखया । १ ।
कैसी स्तुति परिकर। जपतां नामावळी साचार ।
वेगीं तुष्टले हरिहर। निज ब्रह्म स्वरूप। २ ।
वैष्णव संभोंवते उभे । तिहीं जयजयकार प्रतिभे ।
करुनि रुक्मिणीवल्लभे। तया प्रसाद दिधला। ३ ।
मागुता ज्ञानदेव वदे। धन्य धन्य तुझीं चरणारविंदें।
तेथें रातलिया योगिवृंदें। ते चरण धन्य धन्य। ४ ।

पुंडलिकें स्तवन । मांडावें तंव नारायण।
म्हणे सन्मुख उभा सोपान । यासी समाधि देणें लागेल । ५ ।
निवृत्ती मुक्ताई दोघें । तीं बुझाविलीं पांडुरंगें।
उद्धव अक्रुर वेगें । तया संगें निरविलीं । ६ ।
ज्ञानदेवासी उद्धव। बोले एकांतीचा भाव ।
तुम्हां तुष्टला देवाधिदेव। धन्य धन्य वैष्णव तुम्ही । ७ ।
ज्ञानदेव म्हणे स्वामी। दीनें रंकें विठोबाचे आम्ही।
धन्य धन्य भाग्याचे तुम्ही। जे निरंतर विष्णुसंगें। ८ ।
उद्धव म्हणे ज्ञानेश्वरा । आम्ही जाणो कृष्णावतारा।
परि पांडुरंग मूर्ति निर्धारा । तूं आणि पुंडलिक जाणसी । ९ ।
नामा म्हणे ज्ञानदेवें । मागुतें स्तवन आरंभिलें भावें।
तें ऐकावया देवें। एकचित्त केलें ।१०।

३९८. कर जोडोनियां पुढें । लोटांगण टाकिलें गाढें।
म्हणे स्तवन करावया मी वेडे । काय जाणे तुझा महिमा। १ ।
तरी पांडुरंगा तूं दयाळु । भक्त भाविका कृपाळु।
भीमातटीं उभा गोपाळु। पुंडलिका कारणें । २ ।
चंद्रभागा सरोवरी। निरे भिवरेच्या तिरीं।
वाट पाहासी हरी। भक्त साह्याकारणें। ३ ।
तरी उदार शूर महीमेचा। खुंटलिया चारी वाचा।
यथें पवाड मज कैंचा। वर्णावया सामर्थ्य । ४ ।
शेषा ऐसा स्तुती करी। तया नाकळसीच श्रीहरी।
जिव्हा चिरलिया भग्न धारी। मग मौन्येची राहिला । ५ ।
तो तूं अलंकापुरीं येसी। मज दीना समाधी देसी ।
देव म्हणे तूं होसी। साक्षात ज्ञानरूप । ६ ।

ज्ञानदेवो साक्षात नाम तुझें। ते ज्ञान हृदयींचें माझें।
हे जन तारावया काजें। तुवां अवतार घेतला। ७।
नामा म्हणे देव हरी। पुढतोपुढती साहाकरी।
वर देऊनि अंगिकारी। आपणची झाला। ८।

३९९. तंव अंतरिक्षीं गगनीं। देव बैसोनि विमानीं।
वर्षताती दिव्य सुमनीं। पांडुरंगावरी। १।
विठोबा गुणनिधी। सवें पुंडलिक सुबुद्धि।
लघिमा अणिमादी सिद्धी। सवें असती। २।
मग नेमिलिया तिथी। कृष्णपक्ष अष्टमी समर्थी।
नाम संकीर्तन संतसंगतीं। तो ब्रह्मप्राप्ति पावला। ३।
नवमीं गजर कथेचा। तरि वैष्णव तोचि साचा।
चतुर्भुज होईल हे वाचा। वदोनियां गेले। ४।
सहज जे दशमी। दिंडी जागरण आश्रमीं।
तो येईल वैकुंठ ग्रामीं। कीर्तन करीतची। ५।
एकादशी श्रेष्ठ गाढी। नामस्मरणें कोटीयाग जोडी।
येकी घडी युगाएवढी। एवढें सामर्थ्य इयेचें। ६।
एकादशी दिननिशीं। जागरणीं हृषिकेशी।
कीर्तन करी अहर्निशीं। तरि तो तारील सर्व जनां। ७।
द्वादशीस क्षीराब्दी। कीर्तन करील आल्हादीं।
तो पावन होईल गोविंदीं। निजपदीं विष्णुचा। ८।
त्रयोदशीं उत्तम थोर। करिल दिंडी पताका गजर।
टाळ मृदुंगे झणत्कार। तरि तो सकळ कुळ तारील। ९।
नामा म्हणे चतुर्दशीं। अमावास्येचा दिवशीं।
ज्ञानदेवीं राहेल नेमेंसी। तरी तो तरैल भूतकाळीं। १०।

४००. ऐसें वदोनि पांडुरंगें। समस्तांसी वस्त्रें दिली अंगे।
देऊनि भूषणें अनेगे। रत्नमुक्ताफळें अलंकार। १।
धन्य जन्मले भूमंडळीं। कीर्तनीं नाचती गदारोळी।
ते विष्णुसन्निध सर्वकाळीं। ऐसें वनमाळी बोलिले। २।
राही रूक्मिणी सत्यभामा। विचारिती पुरूषोत्तमा।
बहुत अगाध येथींचा महिमा। भूमिवरी वैकुंठ। ३।
म्हणे विठोजी जंववरी धरा। तंववरी समाधि स्थिरा।
हरिकीर्तन करिती सैरा। चतुर्भुज होईल। ४।
हें शिवपीठ शिवाचें। हेंचि पूर्व स्थान अगस्तीचें।
जाणोनि जन्म झाले चौघांचे। सर्व क्षेत्राची आदिभूमि। ५।
पूर्वापार युगायुगीं। अनेक पुण्य घडले यागीं।
तपें तपिन्नले महायोगी। तो हा अलंकापुरीं ठावो। ६।
येथें रामकृष्ण कथा। जो करील सर्वथा।
तो पुढें न पवेल व्यथा। भवबंधापासुनी सुटेल। ७।
सप्तद्वीप नवखंड। आणि अवघें गणितां ब्रह्मांड।
त्याहूनि हे हो उदंड। पुण्य जोडेल नामें। ८।
ऐसें उत्तमोत्तम थोर। सकळ जीवांचें माहेर।
नाम घेतां तरती चराचर। दिला वर रुक्मिणीवरें। ९।
नामा म्हणे देवराव। महिमा सांगतसे भाव।
धन्य अलंकापुरी गांव। आदि ठाव वरिष्ठ। १०।

४०१. नित्य अनुष्ठान ये तीर्थीं। त्याचे पूर्वज उद्धरती।
जे कां अन्नदान करिती। ते पावती वैकुंठी। १।
ऐसें तीर्थक्षेत्र सर्वोत्तम। आणिक नाहीं यासी सम।
शिवपीठ हें मनोरम। अलंकापुरी हे देख। २।

न वर्णवे येथींची थोरी। जेथे साक्षात् श्रीहरी।
येऊनिया झडकरी। ज्ञानदेवा समाधि दिधली। ३।
अनंत पुण्य ज्याचे गांठीं। तरीच ज्ञानदेव पडे दिठीं।
जोडे तप कोट्यानकोटी। ऐसे धूर्जटी बोलिले। ४।
सिद्ध साधकाचे स्थळ। सर्व तीर्थांचें हेंचि मूळ।
वास केलिया सर्व काळ। तरी महादोष हरतील। ५।
अजान वृक्षातळीं हरिकथा। नित्य जो नर करी तत्वता।
तो न जाय यमपंथा। ऐसें जगन्नाथ बोलिले। ६।
द्वारीं सुवर्णाचा अश्वत्थ। नित्य पूजलिया स्वस्थ।
लक्ष्मी न सांडी तया सत्य। सकळ आर्ती पूर्ण होती। ७।
नित्य प्रदक्षिणा सप्त। तरी अगाध पुण्य त्वरित।
पूर्वज वैकुंठासी जात। बेचाळीसा सहित। ८।
नित्य विष्णूचें पूजन। नित्य नामसंकीर्तन।
नित्य वैष्णव संतभोजन। धन्य पावन इहलोकीं। ९।
नामा म्हणे अलंकापूर। सर्व क्षेत्रामाजी मनोहर।
पवित्रासी परम परिकर। त्रिभुवनीं दुर्लभ। १०।

४०२. ऐसें तीर्थ सर्वोत्तम। सांगतसे पुरुषोत्तम।
शंकरादि परमधाम। ब्रह्मनाम वर्णित। १।
क्षेत्रमहिमा अति अद्भुत। आदि सिद्धेश्वर कुळदैवत।
समर्थ महाभागवत। नामें गर्जत सर्वकाळ। २।
म्हणे पुंडलिक पूर्वीचें स्थळ। आणि शिवाचें मुळपीठ निर्मळ।
येथें निर्विकल्प सोज्वळ। तप विशाळ जोडिलें। ३।
क्षेत्र पंढरीहुनि अधिक। ऐसें बोलती ब्रह्मादिक।
म्हणती धन्य येथिचे लोक। शुद्ध भाविक प्रेमळ। ४।

घडे महाविष्णूचें पूजन । तीर्थ व्रत संध्यास्नान।
वाचे हरिनाम कीर्तन । श्रवणीं गुण विष्णूचे । ५ ।
विठोजी म्हणे ऐक भक्ता । तपोनिधि महंत तूं सर्वथा।
ज्ञानदेवासारिखा वक्ता । मज आवडता न दिसे। ६ ।
तुम्ही दोघे असा या सृष्टीं। जग उद्धारी पाटोवाटीं।
कीर्तन करितां उठाउठी । तो वैकुंठीं पावावें। ७ ।
पुंडलीके नमस्कारिले हरी । चरणरज वंदिले शिरीं ।
म्हणे मी भाग्याचा उजरी । तूं कैवारी आमुचा। ८ ।
नामा म्हणे देवभक्त । एक होऊनि समस्त ।
निवृत्तिराज स्तुति बोलत। प्रेम अद्भुत दाटलें । ९ ।

४०३. परब्रह्म परममूर्ती। परमधाम परात्परकीर्ती ।
परमप्रियो परंज्योती। श्रुतिस्मृति स्वानुभव । १ ।
अकळ विकळ निरंजन। ज्ञाताज्ञेय विवेकधन ।
संशय दृश्य निरसन। विश्वप्रियो । २ ।
नलिनी कमल विकाशा। नयन धन विश्वेशा ।
नमन चरणलेशा। चित्सुखा । ३ ।
चराचर सच्चिदानंदांग। शुद्धस्नान शंकर दिव्यांग ।
विष्णुमूर्ति पांडुरंग । सगुणरूप भीमातटीं । ४ ।
सुजळ जळदघना। दशन कोटी सूर्य किरणा।
मुक्ताहार जडित रत्ना। किरिटी मुगुट विराजित । ५ ।
नीलोत्पल नीळवर्णा । शामसुंदरा मूर्तिघना।
स्तवितां सहस्र वदना । नकळे पार तुझा । ६ ।
रजतमाचे मेहुडे । पाहतां तूं न सांपडे ।
नाहीं तुझिया पडिपाडे । भूमंडळीं दैवत। ७ ।

अनंत ब्रह्मांडधिशा। गुण न वर्णवे परेशा।
तुंवा ज्ञानदेव सर्वेशा। आपणामाजी सामावला। ८।
निवृत्ति म्हणे आम्ही दीनें। तारावीं तुम्हीं नारायणें।
मग काय आदरिले सोपानें। तेथवरी येणें घडेल। ९।
ऐशी निवृत्ति देवाची स्तुती। ऐकुनियां श्रीपती।
नामा म्हणे देव तयाप्रती। बोलते जाले।१०।
नारायणें स्तुति परिसिली। ऐकुनियां अव्यक्त बोली।
म्हणे तुंवा गीतेची टीका केली। तें प्रमाण आम्हासी।११।
नामा म्हणे हरी देवें। जाणोनियां अंतर्भावें।
तुष्टले गुणगौरवें। निवृत्तीशीं दिधलें।१२।

४०४. म्हणे विठोजी शंकराचा। प्रत्यक्ष अवतार तुझा साचा।
स्तुति केली असे वाचा। विस्मयाचा पूर मज। १।
वसती सप्तद्वीप नवखंड। त्यामाजी अनंत ब्रह्मांड।
रोमरंध्रीं ज्या अखंड। तो मनुष्य रूपें मेदिनी। २।
निवृत्तिनाथ नाना अवतारीं। तुमच्या सेवेशी श्रीहरी।
जें जें प्रेरसी कामारी। सांगितलें करी उगाची। ३।
म्हणे देवाधिदेवा आतां। सांगाल तें करूं तत्वता।
हरूं भवार्णवाची चिंता। या त्रैलोक्याची। ४।
तंव निवृत्तीने लोटांगण। म्हणे नाहीं तुज समान।
आम्हांकारणें नारायण। साहाकारी होसी। ५।
आमुचीं तपें समर्थें। तुंवा सिद्धी पावविलीं जगन्नाथें।
सरते करूनियां आम्हांतें। विष्णु मार्गें लाविलें। ६।
देव म्हणे तूं आदि। विष्णु मार्गींची सकळ सिद्धी।
जाणता तूं एकत्र शुद्धी। निवृत्ति होसी। ७।

नामा म्हणे ऐसे लळे। पाळिलें तयाचें गोपाळें।
देऊनियां समाधिसोहळे। विष्णु धर्म प्रतिष्ठिला। ८।

४०५. ऐसा निवृत्ति स्थिरावला। महाविष्णु संतोषला।
मग सोपानदेवें आरंभिला। स्तुतिवाद परियेसा। १।
जयजयां तूं रामकृष्णा। भक्त भाविका हरी तृष्णा।
देहीं दीपक सहिष्णा। रामकृष्ण म्हणताचि। २।
नरहरि नरकेसरी। टाळी वाहूनियां गजरीं।
टाळ मृदंग झणत्कारीं। जयजय कृष्ण म्हणों आम्ही। ३।
एक हरी वीण नाही सखा। त्रिभुवनीं आत्मा देखा।
समाधिसुखा विशेखा। चरणरजें डौरवावें। ४।
धन्य हे भूमिका देश। आपण हरि जगन्निवास।
ज्ञानदेवें केला वास। समाधि सुख घेउनी। ५।
निवृत्ति ऐसा श्रेष्ठ गुरू। तोहि समाधिसी होय स्थिरू।
तरी पुढे काय करणे विचारू। तो सांगावा स्वामिया। ६।
देव म्हणे ब्रह्म अवतारा। या अवघिया चराचरा।
श्रेष्ठ तूंचि निर्धारा। मनुष्य रूपे अवतरलासी। ७।
सकळ हे तुझे व्यापक। चराचर हे त्र्यैलोक्य।
अधर्म झालिया चाळक। अवतार घेती तिघे। ८।
ऐसें बोले पांडुरंग। सोपान निवाला सर्वांग।
म्हणे सांकडें फेडिता श्रीरंग। तूंचि श्री विठ्ठला। ९।
नामा म्हणे सोपानदेवें। मागुती स्तुति आदरिली भावे।
जेणे करूनियां बरवे। समाधिसेजेची। १०।

४०६. मुक्ताई म्हणे देवा। तूं विसावा सर्वा जीवा।
गुण गौरवा अनुभवा। आम्ही जाणो तुज। १।

सत्य सत्य जनार्दना । सत्य सत्य नारायणा।
सत्य सत्य आमुचें तूं धना । जगज्जीवन जगदाकारा। २ ।
तुजवांचोनी त्रिभुवनीं । दुजा न देखों नायकों कार्नीं।
वेद शास्त्र पुराणीं । अगाध महिमा तुझा । ३ ।
तूं देवा देवोत्तम । योगियांचा विश्राम ।
शिवाचाही आत्माराम। ऐसा नेम वेदाचा । ४ ।
तरी भक्तां लागी ऐसा । पावसी तूं हृषिकेशा ।
तुजवीण नाहीं भरवंसा । आणिका देवांचा। ५ ।
तूं परत्रीचें तारू । तुझा आगम निगम विचारू।
तुज चिंतलिया संसारू । निरसे हेचि सत्य । ६ ।
देव म्हणे मुक्ताई। चित्त समरसे जै माझ्या ठायीं।
तै तया जन्मचि नाहीं । हे सत्य जाणावे। ७ ।
नामा म्हणे ऐसी स्तुती । मुक्ताई जंव करिती।
तंव संत विनविती । महा विष्णूसी। ८ ।

४०७. तंव पुंडलिक पुढारला । कर जोडोनि वदला ।
म्हणे वेदादिका अबोला। तुझिया रूपाचा। १ ।
तो तूं प्रकट श्रीरंगा। भीमातटीं पांडुरंगा।
येऊनि आमुचिया लोभा। भक्त जना तारिसी । २ ।
नेणो कोण भक्त पण । नेणो तुमचे महिमान।
कोण तप कोण साधन। कोणे जन्मी केले होते । ३ ।
निरेभिवरेचे संगमीं । चंद्रभागेचे उगमीं ।
वेणुनाद परब्रह्मी । गोपाळ गजरे गर्जती। ४ ।
तरी स्वामी दयाळा । महाविष्णू गोपाळा ।
भक्तालागीं कृपाळा । तारावया दासासी । ५ ।

माझें करुनियां मिस । राहिलास युगीं अठ्ठावीस ।
धरुनि सगुण गुणास । माझे भक्ति लोधलासी। ६ ।
तूं नियंता ईश्वरमूर्ति । सकळ गोसावी श्रीपती।
तुजवांचोनी नेणें मती । दयामूर्ति परब्रह्मा । ७ ।
नामा म्हणे पुंडलिका। देव म्हणती पुण्य श्लोका।
स्तुति आदर केला निका । धैर्य विवेक तूंचि होसी। ८ ।

४०८. मग सारोनी संध्यास्नान। देवभक्ति विष्णुपूजन ।
पंक्ति आदरिलें आपोशन। मागुती भोजन करिताती। १ ।
धन्य धन्य तूं ज्ञानराजा । तूं आवडलासी केशीराजा ।
पंक्ति करूनि द्विजां । वाढीतसे रुक्मिणी। २ ।
राही रुक्मिणी सत्यभामा । वाढिती पंचामृत उत्तमा ।
पुंडलिक बोलावूनि साउमा। ज्ञानदेवापंक्ति बैसविलें । ३ ।
निवृत्ति सोपान मुक्ताबाई। गोपाळ देवढे दोन्हीं बाहीं ।
रुक्मिणी सत्यभामा राही । वाढिती अन्ने नाना विधी। ४ ।
वैष्णव प्रेमळाचे पंक्तीं। प्रार्थना करितसे श्रीपति ।
सोपान ज्ञानदेव निवृत्ति। एकवट बैसविले । ५ ।
गरूड तिष्ठत होता द्वारीं। त्यासी रूक्मिणी ताट करी ।
मग गर्जिन्नले जयजयकारीं । गोविंद श्रीराम उच्चारें । ६ ।
देव आकाशी पाहाती। ब्रह्मादिक वंचलों म्हणती।
भाग्य केवढे यांचे क्षिती। या भक्त जनांचे । ७ ।
नामा म्हणे अलंकापुर। धन्य धन्य मनोहर ।
आपण येऊनि सारंगधर । समाधि देती ज्ञानदेवा। ८ ।

४०९. तंव विनवी ज्ञानदेव। सकळांचा जाणोनी ठाव।
शुद्धभक्ति प्रेमळ वैष्णव। सर्वभाव सख्य घेता । १ ।

बैसोनियां एक आसनी । देवभक्त चक्रपाणि ।
तांबूल घेऊनिया वदनीं । सुख संतोषें बोलती। २ ।
मग पाचारिला गरूड । भक्त पुंडलिक प्रौढ ।
भक्त सोपान गम्य गुढ । जाणते भक्त । ३ ।
केलें प्रयाणासी मुहुर्त । पंढरीस जावयाचे आर्त।
संवत्सरा जाऊनि त्वरित । समाधि देऊ सोपाना। ४ ।
ऐसा निर्धार करूनी । समस्तां भोजने सारूनी।
सिद्ध झाली माता रूक्मिणी । दिन अस्तमाना गेला। ५ ।
जावोनि तया पुष्पकावरी । शयन आरंभिलें हरी ।
नारद तुंबर वैकुंठाभीतरीं । मंजुळ सुस्वरीं गातसे । ६ ।
भक्त भागवत भाग्याचे । तिही जयजयकार केला वाचे ।
ऐसे चतुर्थ प्रहर निशीचें । जागरण हरीचें क्रमिलें। ७ ।
नामा म्हणे निघता हरी । ज्ञानदेवो प्रार्थना करी ।
देवा तूंचि वैकुंठ हरी । आमुचा हृदयस्थु । ८ ।

४१०. उगवला दिन प्रभात। स्नान संध्या सारोनी समस्त।
उद्धव कर जोडोनी बोलत । पूर्ण आर्त सर्वांचें । १ ।
अनुपम इचा महिमा । न बोलवे जाहली सीमा।
आतां चला वेगीं पुरूषोत्तमा । आपुले आश्रमा पंढरीसी । २ ।
गरूड सामोरा तिष्ठत । भक्त भागवत समस्त।
मुनी पुंडलिक विनवीत । केलें दंडवत साष्टांगें । ३ ।
म्हणे ज्ञानदेव यजुर्वेदी। वागस्नेहो वाक्बुद्धि।
परापश्यंति वैखरी समाधी । त्या मंत्रोदकें दिधली। ४ ।
ऐसाचि सोपान मार्ग । तूंचि करितां पांडुरंग ।
ग्राम लेखनाचा प्रसंग । निरोपिला सांग कुळयाती। ५ ।

सकळवंश परंपरा। न सोडावें तुम्ही आचारा।
आम्ही जातों पंढरपुरा। या विठोबा सांगाते। ६ ।
सकळां आलिंगन दिधलें। मग गरूडावरी आरूढले।
ज्ञानदेवांनीं हरिचीं पाउलें। दृढ धरिलीं निरंतर। ७ ।
नामा नाचे हरिद्वारीं। आनंद झाला अलंकापुरीं।
विठ्ठल देव निघाले पंढरी। ज्ञानदेवा समाधी देवोनि। ८ ।

४११. नामयाचा धरूनि हात। क्षणक्षणा पंढरिनाथ।
ज्ञानदेवातें आठवित। कंठ सद्गदित करूनियां। १ ।
उद्धवासी म्हणे पांडुरंग। या सज्जनाचा न व्हावा वियोग।
हें हृदय होतसे दोन भाग। जाणा अंतरंग तुम्ही माझें। २ ।
त्याविण गोड मज न वाटे। ऐसे जिवलग कैचे भेटे।
जे मनींचा वियोग दु:ख तुटे। समाधान वाटे हृदयामाजीं। ३ ।
ज्ञानदेवा ऐसा निधान। नाहीं धुंडितां त्रिभुवन।
न संपडे न देखो जाण। तुझी आण उद्धवा। ४ ।
धन्य धन्य हे तिघेजण। मुक्ताई मुक्तरूपें पूर्ण।
इहीं उद्धरिलें त्रिभुवन। भवदु:ख दारूण नासिलें। ५ ।
याचेनि पडीपाडे। उपमेसी दिसे थोडे।
परी ज्ञानदेवा ऐसें रत्न जोडे। हें न घडे कल्पांतीं। ६ ।
माझे जीवीचें गुह्यगुज। हे उद्धवा सांगितलें तुज।
कां नामदेव जाणे सहज। आणि सकळ संत सज्जन। ७ ।
गुज सांगे रूक्मिणीसी। घडी घडी हृषिकेशी।
तंव रूक्मिणीही मानसीं। या जीवलगासी आठवी। ८ ।
ज्ञानदेव तरी तुमचा अंश। केवळ स्वयंप्रकाश।
स्वात्मसुख निजरहिवास। स्वानंद असे उद्‌बोध। ९ ।

निवृत्ति तुम्हां नाहीं भिन्नता। त्याचा आत्मा तुम्ही हो अनंता।
शिव विष्णु आइक्यता। असे स्वभावता मुळींच। १०।
सोपान तरि पोटींचा। तो प्राण असे तुमचा।
तेथें शब्द भिन्नपणाचा। कोठें मिरवेल। ११।
संतभक्त सकळ मिळोनि। मस्तक ठेवला श्रीचरणीं।
तंव बोले रूक्मिणी। तुम्हापासुनि दुरी नाहींत। १२।
नामयानें धरूनि चरण। साष्टांगीं करूनि नमन।
म्हणे तूं सर्वांचें स्वानंद जीवन। मी दीन काय बोलों। १३।

४१२. भगवंत म्हणे नामयासी। हें यथार्थ तूं बोलसी।
परी क्षणाक्षणा गुण आठवती मानसीं। या ज्ञानदेवाचे। १।
भक्त ज्ञानि आणि वैरागी। ज्ञानदेवा ऐसा चहुंयुगीं।
ना शको न देखो याची लागीं। खंती वाटे बहुत। २।
उद्धवें चरणावरी ठेऊनि माथा। कांहीं एक विनंति जगन्नाथा।
ते सांगाजी कृपावंता। गुज अंतरीचें स्वामी। ३।
निवृत्ति ज्ञान सोपानासि। हे बैसविले जी समाधीसी।
मुक्ताईची स्थिती कैसी। तें हृषिकेशी सांगावें। ४।
मग देव म्हणे तूं काय नेणसी। जरी प्रीतीनें आम्हां पुससी।
तरी आइकें गा स्थिती ऐसी। उघडचि बोलों। ५।
तरी नाथाचा हात ईचा शिरीं। यालागीं ते सत्यसनातन अवधारी।
महाकल्पाचा अवश्वरीं। हे सोडील देह। ६।
तंववरी तिचें शरीर। अभंग चिरकाळ निरंतर।
महद्माया योगिणी साचार। मुक्ताबाई उद्धवा। ७।
देवगण बैसोनि विमाना। गेले आपुलिया भवना।
सकळ महामुनि स्थाना। हरिचरणा वंदोनि। ८।

म्हणती ज्ञानदेवाच्या प्रसादें । देखिली विठ्ठल चरणारविंदें ।
रूप पाहातां डोळयां दोंदें । निघति स्वानंद सुखाचीं । ९ ।
तरी ज्ञानदेव हा पायाळ जाण । निवृत्तिदेव तोचि अंजन ।
सोपान तो नयन । तेथिचे सुखप्राप्ती । १० ।
ऐसें करूनि साधन । साधिलें श्रीविठ्ठल निधान ।
तेथिचे विभागीं ज्याचें भाग्य पूर्ण । तिही प्रत्यक्ष देखिलें । ११ ।
या निधानासी कुरवंडी । मुक्ताबाई देह भावाची सांडी ।
मग उभविली गुढी । आनंदाची सर्वकाळ । १२ ।
नामा म्हणे पंढरीसी । चालिले हृषिकेशी ।
भक्ताचि मांदी देवासरीसी । नाम घोष गर्जत चालिले । १३ ।

४१३. ऐसियांचें चरित्र जो आवडी आईके । तो या भक्ताबरोबरी तुके ।
भोगी वैकुंठींचीं निजसुखें । बोलिले मुखें श्रीविठ्ठल । १ ।
धन्य धन्य ते भक्त । ज्या कारणें श्री भगवंत ।
ऐसे पवाडे करित । विश्व उद्धरी तेणें करूनि । २ ।
जे भाग्याचे होति । त्यासिच हे होय प्राप्ती ।
ते मागुते न येति पुनरावृत्ती । गर्भवासा । ३ ।
नामा म्हणे हरी स्मरणे । तुटती अनंत जन्माची बंधने ।
पाविजे सुख निधाने । पद साक्षात श्री विठ्ठल चरणाचे । ४ ।

संत ज्ञानदेवांची समाधी, श्रीक्षेत्र आळंदी, जि. पुणे

कार्तिक वद्य त्रयोदशी शके १२१८

४१४. मंगळमूर्ति सुखधामा । भक्तांचिया कल्पद्रुमा ।
निवृत्तीचिया पुरूषोत्तमा । नमो तुज । १ ।
विद्यासागरा वैरागरा । संकटीं माउली ज्ञानेश्वरा ।
भरित दाटलें अंबरा । तो तूं योगेश्वरा मोक्षदायी । २ ।

मति चालविली रसाळ । संत श्रोतियां केला सुकाळ ।
दीधलें पुरुषार्थांचें बळ । तें तूं केवळ संजीवन। ३ ।
अमृतानुभव आनंदलहरी । ग्रंथ सिद्ध केला ज्ञानेश्वरी ।
संस्कृत प्राकृत वैखरी । वदविली माझी । ४ ।
आतां मोक्षाचिया वाटा । पहिला षड्चक्र चोहटा ।
आज्ञा द्यावी वैकुंठा । ज्ञानदेव म्हणे । ५ ।

४१५. आतां पदपदांतराची सेवा । संपादिली स्वामी केशवा ।
धन्य आमुचिया दैवा । जोडिला तुम्ही । १ ।
आत्मविद्या बोलावया कारणे । सुख पावले श्रोते सज्जन ।
आतां जें आरंभिलें मने । तें आपण सिद्धि न्यावें । २ ।
भुवैकुंठ एक पंढरी । त्याहुनि आगळी अलंकापुरी ।
सिद्धेश्वरा शेजारी । इंद्रायणी । ३ ।
त्रिपुटी पश्चिम मोक्षाची वाट । प्रत्यक्ष कैलास सिद्धपेठ ।
गोपाळपुरीं केली गोष्ट । चौघीजणी । ४ ।
नलगे कलियुगींचा वारा । जें जें बोलिलो जगदोद्धारा ।
मागितला थारा । पदी तुझ्या । ५ ।
आतां वैराग्याचें बळ । सिद्धि प्राप्तीचें फळ ।
ज्ञानदेवें घेतली आळ । जाणा स्थळ आवडीचें । ६ ।

४१६. अष्टोत्तरशें तीर्थे सारी । ओंघें आली अलंकापुरीं ।
वाद्ये वाजताती गजरी । कीर्तन लहरी अमृताची । १ ।
जैसा कस्तुरीचा सुगंधु । अनुभवी न म्हणतीच बद्धु ।
तैसा औटपिठाचा नादु । आठवी गोविंदु आवडीनें । २ ।
बौद्ध अवतार चक्रपाणि । सत्रावी कळा माय रुक्मिणी ।
जाणत असे अंत:करणी । भक्त इच्छा । ३ ।

भावें विठ्ठलें केली गोष्टी। ज्ञानदेवें अपूर्व इच्छिलें पोटीं।
जावें उठाउठी। समुदायेंसी ।४।

४१७. विठ्ठल रुक्मिणीसहित गरुड हनुमंत। आणिक संत महंत जमा झाले। १।
परिसा भागवत नामा पुंडलिक। पताकासहित उठावले। २।
गंधर्व आणि देव आले सुरगण। चालली विमानें अलंकापुरीं। ३।
लहान थोर सारे आले ऋषेश्वर। उतरले भार वैष्णवांचे। ४।
नामा म्हणे देवा दिसती तांतडी। जाती मज घडी युगाऐसी। ५।

४१८. पंढरीचा पोहा आला अलंकापुरी। पंच कोसावरी साधुजन। १।
पांडुरंगा संगें वैष्णवांचे भार। दिंड्या ते बाहेर निघाल्यासे। २।
पताकांचे भार निघाले बाहेर। भेटती ऋषीश्वर पांडुरंगा। ३।
अवघिया भेटी झाल्या त्या बाहेरी। मग अलंकापुरी येते झाले। ४।
सोपानाने मग केला नमस्कार। उतरिलें पार पांडुरंगा। ५।

४१९. हरिहर विधाता आले अलंकापुरी। इंद्रायणीतीरीं एक थाटी। १।
योगियांचा सखा कोठें ज्ञानेश्वर। जाती ऋषेश्वर भेटावया। २।
शून्याचिया पोटी निरंजन गुंफा। ज्ञानयज्ञ सोपा सिद्ध केला। ३।
उन्मनीं निद्रा लागलीसे फार। स्वरुपी ज्ञानेश्वर जागा झाला। ४।
नामा म्हणे देवा भली केली बुद्धी। लागली समाधि ज्ञानदेवा। ५।

४२०. लागली उन्मनी वैराग्याची धुणी। जागा निरंजनी निरंतर। १।
भूचरी खेचरी चाचरीच्या छंदे। अगोचरीच्या नादें सहस्र दळी। २।
औटहातध्वनी चितवृत्ति जेंथें। उजळली ज्योत चैतन्याची। ३।
नामा म्हणे देवा करा सावधान। नाही देहभान ज्ञानदेवा। ४।

४२१. धन्य इंद्रायणी पिंपळाचा पार। धन्य ज्ञानेश्वर पुण्यभूमी। १।
धन्य भागीरथी मनकर्णिका वोघा। आणिका हो गंगा त्रिवेणी त्या। २।

धन्य ऋषीश्वर धन्य पांडुरंग। मिळाले ते सांग अलंकापुरीं। ३ ।
नामा म्हणे धन्य भाग्याचे हे संत। झाला पहा एकांत ज्ञानोबाचा। ४ ।

४२२. आल्याड पल्याड पताकांचे भार। मध्यें मनोहर इंद्रायणी। १ ।
पिंवळ्या पारव्या आणिक हिरव्या। नीळवर्ण साऱ्या लखलखीत। २ ।
जरी जर्तारी झाल्या रानभरी। विजा त्यावरी खेळताती। ३ ।
सर्पाकार दंड तारांगणावाणी। पताका तिकोनी दाटताती। ४ ।
नामा म्हणे तेथे पताकांचे भार। केव्हढे भाग्य थोर ज्ञानोबाचें। ५ ।

४२३. कैलासाचा वास अधिक सिद्ध बेट। विष्णूचें वैकुंठ पुरातन। १ ।
भूमिवरी पंढरी तैसी अलंकापुरी। पंच कोशावरी पुण्यभूमी। २ ।
सुखाची हे मुर्ति नीळकंठलिंग। चक्रतीर्थ सांग मोक्ष भेटे। ३ ।
परमार्थ सुअर्थ देखतांची संत। सांगितली मात अनुभवाची। ४ ।
नामा म्हणे देवा हें स्थळ चांगले। चित्त मन रंगले ज्ञानोबाचे। ५ ।

४२४. पुसताती संत सांगा देवा मातें। पूर्वी येथें होतें कोण क्षेत्र। १ ।
देव म्हणे स्थळ सिद्ध हें अनादि। येथेच समाधि ज्ञानदेवा। २ ।
अष्टोत्तरशें वेळां साधिली समाधी। ऐसें हें अनादि ठाव असें। ३ ।
नामा म्हणे देवा सांगितले उत्तम। ज्ञानअंजनें सुगम देखों डोळां। ४ ।

४२५. स्वानंदे देवभक्तां भेटी। वोरसोनि कंठीं आलिंगावें। १ ।
देव म्हणे भलें आठवलें तुज। ते हे संधी मज कळली असे। २ ।
पदपदांतरें केला मार्ग सोपा। त्यात माझी कृपा वोळली असे। ३ ।
देव म्हणे तुझी पुरवीन आळी। सुखी राही मंडळी वैष्णवांची। ४ ।
नामा म्हणे देवा आज्ञा देगा यासी। नेणूं काय आम्हासी आरंभिलें। ५ ।

४२६. उदित झालें मन आतां काय अनुमान। करी शीघ्र प्रस्थान आज्ञा माझी। १ ।
देवाचा हो कर धरोनी ज्ञानेश्वर। निघाला बाहेर योगिराज। २ ।
मागें पुढें संत चालिले मिरवित। कौतुक पहात इहलोकीं। ३ ।

नारा विठा गोंदा माहादा विरक्त। परसा भागवत उभे तेथें। ४।
समुदाय वैष्णव मिळालासे भारी। महोत्सव गजरीं आरंभिला। ५।
नामा म्हणे गुज दाविलें श्रीहरी। धन्य अलंकापुरी पुण्यभूमी। ६।

४२७. सारासार विचार करिती अवघेजन । हे ज्ञान अंजन दाविलें डोळां । १ ।
पाहिलें गे माय अंतरीचे सुख। वैकुंठनायक उभा असे। २।
ज्ञानदेवायोगें सकळांशी दर्शन । परब्रह्म निधान डुल्लतसे। ३।
वोसंडले देव पाहोनियां प्रेम। डुल्लती सप्रेम अनुभवें। ४।
अवघे जन कोडें घालिती सांकडे । सांगावे निवाडे नामयाचे । ५।
देव म्हणे नामा विचारिलें आम्हा । ते कां संधी तुम्हा कळली नसे। ६।

४२८. देव म्हणे नामया ब्रह्मक्षेत्र आदि। येथेंची समाधि ज्ञानदेवा। १।
चौयुगां आदि स्थळ पुरातन। गेले ते नेमून मुनिजन। २।
चालिले सकळ झाले ते विकळ । अनादि हें स्थळ ज्ञानदेवा। ३।
नामा म्हणे आम्हा सांगितले हरी। दीर्घध्वनि करी वोसंडोनी। ४।

४२९. खेद दुःख करी मनाचा कळवळा । प्रेमाश्रू डोळां दाटताती। १।
नारा विठा गोंदा पाठविला महादा । साहित्या गोविंदा सांगितले । २।
काय काय आणूं सांगा हें प्रमाण । नेमियेला नेम पांडुरंगे । ३।
तुळसी आणि बेल दर्भ आणि फुलें । उदक हें चांगलें भागिरथीचें। ४।
नामा म्हणे देवा साहित्य करितां। आठवितें चित्ता खेद दुःख। ५।

४३०. साडेतीन पाउलें टाकिली निश्चळ। नेमियेलें स्थळ उत्तरायणीं । १।
देव म्हणे ज्ञाना होईं सावधान । माग वरदान मज कांही । २।
ज्ञानदेव म्हणे शुद्ध कार्तिक मासीं। व्रत एकादशी स्वामीकडे। ३।
कृष्णपक्षी व्रत हरिदिन परिपूर्ण। मागितला मान ज्ञानदेवें। ४।
नामा म्हणे देवा आवडीनें देतां । जोडलें हें संतां पियूष जें। ५।

४३१. वोसंडोनी हरि आनंदला तेथें । पुण्य हे अगणित सांगितलें । १ ।
सर्वांगालागी न्याहाळिलें परिपूर्ण । केलें निंबलोण आवडीनें । २ ।
अलंकापुरी कोणी करील कीर्तन । तयालागीं पेणे वैकुंठीचें। ३ ।
अस्थि नासती उदकी करील ब्रह्मरुप। कोटी कुळांसहित उद्धरीन। ४ ।
जेथें ज्ञानदेव तेथें मी निशिदिनीं । येथें सुखें ज्ञानी डुल्लताती। ५ ।
नामा म्हणे आतां वोसंडले हरी । जडमूढावरी कृपा केली । ६ ।

४३२. वन वृक्ष वल्ली ईश्वरासमान। ऋषि मुनि जन राहाती जेथें। १ ।
होऊनियां पक्षी कपोद कोकिळा । वेष्टियेलें स्थळा ब्रह्मबोधें। २ ।
मृतिका पाषाण पंचक्रोशींचे खडे। झाले पहा धडफुडे ब्रह्मरुप । ३ ।
पंचमहापातकी गेले अलंकापुरी । न चाले त्याजवरी काळ यम । ४ ।
सांगताती देव ऐकती रुक्मिणी । नामा म्हणे चक्रपाणि वर दिला। ५ ।

४३३. चक्रतीर्थीं पाहा उभा तो गोपाळ । पुढें विणे टाळ वाजताती। १ ।
स्वर्गीहुनि पुष्पें वर्षती सुरवर । उभे ऋषेश्वर समुदायेंसी। २ ।
आणिक वाद्यें तेथें वाजती अपार। जाती ज्ञानेश्वर समाधीसी। ३ ।
नामा म्हणे देवा चुकों नेदी संधी। पोहोंचवितां सिद्धि बाळकासी । ४ ।

४३४. कोणजाणे माझे जीवींचा कळवळा । प्रेमाश्रु डोळां लोटताती । १ ।
अवधियांचें मन दूषित तटस्थ । लहान थोर संत वोसंडती। २ ।
तारियेले जड बा माझ्या कीर्तनीं । आठवती मनीं गुण तुझे। ३ ।
नामा म्हणे येथें बोलवेना मज। जातसे निजगुज आवडींचे। ४ ।

४३५. काय सांगो देवा ज्ञानोबाची ख्याती । वेद म्हैशा मुखीं वदविले। १ ।
कोठवरी वानूं याची स्वरुपस्थिती । चालविली भिंती मृत्तिकेची। २ ।
अविद्या मायेचा लागों नेदी वारा। ऐसें जगदोद्धारा बोलविलें । ३ ।
नामा म्हणे यांनी तारीले पतित । भक्ति केली ख्यात ज्ञानदेवें। ४ ।

४३६. अनुभव हा सागर गुह्य आणि ब्रह्म। उघडें अध्यात्म बोलियलें। १।
प्रगट हें गुह्य उकलिलें गाबाळ। केलें करतळमळ ज्ञान यानें। २।
कोणाची कल्पना नुरेची बा येथें। उघडा गुह्यार्थ सिद्ध केला। ३।
करणें न करणें सांगितला पंथ। तिहीलोंकी कीर्त वाढविली। ४।
ज्ञान हें अंजन साधी संजीवनी। नामा म्हणे यांनी ख्याती केली। ५।

४३७. अहंकार पोटीचें उतरिलें जहर। केला उपकार जगामाजी। १।
कामक्रोध उतें उतरिलें दंभ। करपले कोंभ संशयांचे। २।
विकल्पाचे पायी घातियेली बेडी। केली तडातोडी इंद्रियांची। ३।
स्वर्गादिक सुखें कमाविलीं रोकडी। वैकुंठासी शिडी लावियेली। ४।
नामा म्हणे धन्य उभारिल्या ध्वजा। घातियेल्या सेजा सुखधामीं। ५।

४३८. कासाविस प्राण मन तळमळी। जैसी कां मासोळी जीवनावीण। १।
दाही दिशा वोस वाटती उदास। करिताती सोस मनामाजी। २।
घातियेली घोण प्राण आला कंठी। ज्ञानदेवासाठी तळमळी। ३।
नामा म्हणे देवा वाटतसे खंती। चालली विभुति योगियांची। ४।

४३९. नानापरी मन आवरितों भारी। कांही केल्या हरी विसर न पडें। १।
दृश्या अदृश्याच्या दूर केल्या गोष्टी। उघडिली दृष्टि ज्ञानदेवें। २।
गीतेवरी टीका ग्रंथ केला सार। केवळ ईश्वर ज्ञानाचा हा। ३।
नामा म्हणे आतां देहासी विटला। स्वरूपीं पालटला ज्ञानदेव। ४।

४४०. गंध आणि अक्षता पंचामृत उदक। धूप आणि दीप आणियेले। १।
संत सज्जनाचा मिळाला समुदावो। मध्यें ज्ञानदेवो चालतसे। २।
क्षेत्रप्रदक्षणा करावया उद्देशी। मुहूर्त देवापाशीं विचारिला। ३।
दशमीचें दिवशी रिघावें बाहेर। हरिदिनीं जागर निशिदिनीं। ४।
द्वादशी पारणें सोडावें निश्चळ। नेमियेलें स्थळ सिद्धेश्वरीं। ५।
नामा म्हणे हरी नेमिला सिद्धांत। काय माझा अंत पाहातसां। ६।

४४१. ज्ञानेश्वरापाशी आनंदी आनंद। नाचतो गोविंद कीर्तनासी। १ ।
दशमीच्या दिवशी महोत्सव अलंकापुरीं । करीतसे हरी आवडीनें। २ ।
हरिदिनी जागरण होत सारी रात्र । बैसोनि पंढरिनाथ स्वये अंगे। ३ ।
द्वादशी पुण्यतिथी केली ज्ञानेश्वरा। पांच दिवस सारा महोत्सव। ४ ।
अमावास्येचे दिवशी केला गोपाळकाला । मग वैष्णवाला लाभ मोठा। ५ ।
नामा म्हणे देवा आनंद अलंकापुरीं। काही दिवस हरि राहा येथें। ६ ।

४४२. विनविती संत आणिक सज्जन । नव्हे समाधान काहीं केल्या। १ ।
नानाचि प्रकार करितसे घोर। काही केल्या स्थिर चित्त नव्हे। २ ।
काय पहावे याला विरक्त पुरुषाला । स्वरुपी मिळाला ज्ञानदेव। ३ ।
नामा म्हणे याचें उचंबळलें प्रेम । म्हणोनी परब्रह्म मागें पुढें। ४ ।

४४३. निवृत्ति सोपान आणिक मुक्ताई। जाताती पाही कोणीकडे । १ ।
देवासी गुह्यार्थ केला पा एकांत । ज्ञानदेवें हित आरंभिलें। २ ।
नामा म्हणे अवघे बसा एकीकडे। ऐकों द्या निवाडे गुज यांचें । ३ ।

४४४. निवृत्ति सोपान मुक्ताई धाकुटी । धरियेली कंठी पांडुरंगें। १ ।
कळवळलीं मनीं करिती दीर्घ ध्वनी। आठविती मनीं ज्ञानदेव । २ ।
विकळ झालें चित्त संत हे दुश्चित्त । नामा विकळ तेथ होत असे। ३ ।

४४५. तिघांजनांलागी केलें समाधान । सांगितली खूण अंतरीची। १ ।
कलियुगीं जग आत्याती करिती । साहवेना कीं यांसी काही केल्या। २ ।
पापी उद्धरिले पतीत तारिले। जड पावविले मोक्षपंथी। ३ ।
नामा म्हणे यांचे करितां समाधान। कळलें अंत:करण मन यांचे। ४ ।

४४६. निसंगासीं संग नलगे अणिकाचा। परमार्थ हा साचा गहन केला। १ ।
जड या जीवाचें हरविलें अज्ञान। नेलें उतरून भवसिंधु। २ ।
ज्ञानियासी केली सिंधुसंजीवनी। झालें जनीं वनीं एक तारूं। ३ ।
नामा म्हणे सत्य बा माझ्याचें बोलणें। करीं निंबलोण पदीं त्याचे । ४ ।

४४७. फार आठवतें निवृत्तीचे चित्तीं। सोपान स्फुंदती मुक्ताबाई। १ ।
आम्हां माता पिता नित्य ज्ञानेश्वर। नाहीं आतां थार विश्रांतीसी। २ ।
छळिलें ब्राह्मणें प्रतिष्ठानीं जातां। रेड्यामुखीं वेदांता बोलविलें। ३ ।
आला चांगदेव व्याघ्र वहान घेऊन। नेला अभिमान ज्ञानदेवें। ४ ।
नाना प्रकारचे आठविती शब्द। नामा म्हणे बोध भाविकाला। ५ ।

४४८. देव म्हणे असे आठवाल फार। लागे उशीर समाधीसी। १ ।
रूक्माबाई म्हणे याजलागीं जाण। ब्रह्मीं ब्रह्म खूण मेळविलीं। २ ।
अवतार हे चौघे झाले कैशापरी। सांगा आम्हां हरी उकलोनी। ३ ।
शिव तो निवृत्ति सोपान ब्रह्मस्थिती। ज्ञानदेव मूर्ति विष्णूची हो। ४ ।
ब्रह्मनी हे कळा माय मुक्ताबाई। विचारूनि पाही स्वयं मुक्ता। ५ ।
नामा म्हणे याला नाहीं पां उपाधी। पूर्ण हे समाधि ज्ञानदेवा। ६ ।

४४९. अंतर बाहेर कळलें स्वरूप। स्वयें नंदादीप उजळिला। १ ।
येणें जाणें कोठें योगी पहा अवीट। सान वैकुंठ करूनि ठेवी। २ ।
ज्ञानियाला मरण म्हणती अज्ञान। वांयां तुम्ही शीण करूं नका। ३ ।
घटाचिया योगें प्रतीबिंब भासे। काय म्हणे नासे निरालंब। ४ ।
दर्पणाचे योगें दुसरें देखणे। काय मुखें दोन त्यांची झालीं। ५ ।
दृश्याचियामुळें जीव दिसे येथें। काय पां परमार्थ विटंबले। ६ ।
तंतूचियामुळें पटाला विस्तार। काय निराकार वांयां गेलें। ७ ।
रुक्मादेवीवरें केलें समाधान। नामा म्हणे मौन्य धरूनि ठेले। ८ ।

४५०. छत्र चामरें उभा सन्मुख भोंवतीं। रुक्माईचा पति मध्य भागीं। १ ।
निंबे आणि नारळ गोण्याचीं पोफळें। उदंड तिहीं केळें आणियलीं। २ ।
आणि बहुतापरी घेतली सामुग्री। पीत पीतांबरीं मृगछाला। ३ ।
भगवीं आभरणें घेतलें भस्म। अंगें परब्रह्म साह्य त्यासी। ४ ।
नामा म्हणे स्वामी तिष्ठताती अंगें। मेळविलीं सांगें साहित्यासी। ५ ।

४५१. उगमापासुनी गंगा सागरासी गेली। काय दोन जालीं उदकें त्यांची। १ ।
तैसा ज्ञानदेव जाला अनुभव । काय आम्हां देव दुरावला । २ ।
सरिता सरोवराचे एके ठायीं झरे । लहान थोर सारे स्वरूपीं माझ्या। ३ ।
रुक्मादेवीवरें उगविलें गाबाळ । संत कृपाळ डुल्लताती । ४ ।
नामा म्हणे येणें मोहिलें चित्त । राहिले तटस्थ चौघेजण। ५ ।

४५२. आणिक वाद्यें तेथें वाजताती अपार। उठावले भार वैष्णवांचे। १ ।
चिद्रत्नमंडप दिसला कल्लोळ । जैसे दीपमाळ दीप ठेले । २ ।
नक्षत्र गोंधळ उसळती भारी। चक्रें त्याजवरी उल्लाळती । ३ ।
मोतियें तोरणें लाविलीं अपार । झळकती तारे विभु ऐसे। ४ ।
नामा म्हणे देवा नवल केलें गहन। पुंजाळिलें गगन ज्ञानदेवें। ५ ।

४५३. निवृत्ति ज्ञानदेव उभे दोहींकडे । सोपान तो पुढें मुक्ताबाई । १ ।
देहुडे सुगरण थक्क पडिले लोकां। सुरु केला डंका वैकुंठीचा । २ ।
चक्रतीर्थी उभे देव साधुजन । करविलें स्नान ज्ञानदेवा । ३ ।
देवांचें हें तीर्थ घेतलें ज्ञानेश्वरें । केला नमस्कार पादपद्मीं। ४ ।
विठ्ठल रुक्मिणी ऋषि सुरवर । पूजा ज्ञानेश्वर करीतसे । ५ ।
नामयाच्या हाती गंध अक्षता। पूजा महंता मान्य झाली । ६ ।

४५४. टाळ विणे मृदंग वाजती अपार। नारद तुंबर गीत गाती। १ ।
शुक वामदेव अंबऋषि सादर । मध्यें ज्ञानेश्वर ब्रह्मरुप । २ ।
पिपिलिकेसी मार्ग जावया न मिळे। जाती भार मेळे वैष्णवांचे । ३ ।
नामा म्हणे देवा दाविली नवाळी। पुरविली आळी ज्ञानोबाची । ४ ।

४५५. दशमीचे दिवशीं केली प्रदक्षिणा । आणिक कीर्तना संत उभे । १ ।
रात्रंदिवस त्यांही केला हरिजागर। हरिदिनीं थोर कृष्णपक्षीं। २ ।
मग केलें स्नान भागिरथीचे तीरीं। संत महंता भारी पूजियेलें। ३ ।
अवलोकिलें डोळां अंतर बाहेरी । मग सिद्धेश्वरी येते झाले । ४ ।

सिद्धेश्वरालागीं पूजिले निवळ। मागितलें स्थळ समाधीसी। ५।
गंगा आणि गिरजा नीळकंठ ईश्वर। केला नमस्कार नामा म्हणे। ६।

४५६. अष्टोत्तरशें वेळ समाधि निश्चळ। पूर्वी तुझें स्थळ वहनाखाली। १।
उठविला नंदी शिवाचा ढवळा। उघडिली शिळा विवराची। २।
आसन आणि धुनी गृहछालावर। पाहाती ऋषेश्वर वोसंडोनी। ३।
बा माझी समाधि पाहिली जुनाट। केवळ वैकुंठ गुह्यगौप्य। ४।
नामा म्हणे देवा पुरातन स्थान। ऐसें नारायणे दावियेलें। ५।

४५७. नारा विठा गोंदा महादा पाठविला। झाडविली जागा समाधीची। १।
हरिदिनी जागर केला निशीदिनीं। उदईक पारणीं द्वादशीचीं। २।
गंगा गिरजा राही रूक्माबाई भामा। उठिल्या रांधण्या पारण्याच्या। ३।
नाना प्रकारचे पाक ते अपार। मुनि ऋषेश्वर बोलाविले। ४।
वैष्णव देव आणि आले सुरगण। करोनियां स्नान इंद्रायणीं। ५।
पिंपळाचे पारीं बैसविल्या पंक्ती। पात्रें ते श्रीपति वाढूं लागे। ६।
नाना म्हणे देवा करणें साहित्यासी। होतो कासाविसी प्राण माझा। ७।

४५८. सोवळ्यानें हरि वाढितो सकळां। मनींचा कळवळा कोण जाणे। १।
रुक्माईचे कानी सांगितली गोष्ट। विस्तारावें ताट ज्ञानदेवा। २।
राही रुक्माबाई वाढिती आवडीनें। सोडितो पारणें ज्ञानदेव। ३।
नामा म्हणे देवा परब्रह्म अन्न। जातों बोलावण ज्ञानदेवा। ४।

४५९. निवृत्ति सोपान मुक्ताई चवथी। अनेक विभूति ज्ञानेश्वरा। १।
नामा पुंडलिक गरुड हनुमंत। परसा भागवता बोलाविलें। २।
विठ्ठल रुक्माई सत्यभामा राही। इतुके तयेठायी जमा झाल्या। ३।
विसोबा खेचर चांगा वटेश्वर। सांवता कुंभार एकेठायी। ४।
गंगा गिरजा दोघी नीळकंठ ईश्वर। मध्ये ज्ञानेश्वर घेतियेला। ५।

४६०. निवृत्ति मुक्ताईचें करिती समाधान । घेतलां सोपान मध्यभागीं । १ ।
ऐक्य आह्निक्याचीं बैसली एकवटें । विस्तारिलीं तार्टे रुक्माईनें । २ ।
एक एकालागी देताती प्रसाद । आतां ज्ञानराज पाहू डोळां । ३ ।
नामा म्हणे स्वस्थ जेवितां पंगती । घृतपात्र हाती विस्तारीतु । ४ ।

४६१. ज्ञानदेवालागीं चंदनाची उटी । पंचारती होती आनंदाच्या । १ ।
गंध आणि अक्षता पुष्पपरिमळा । घेती वोसंगळा नामदेव । २ ।
ज्ञानदेव स्वस्थ देवा वोसंगळा । माळा घाली गळां नामदेव । ३ ।

४६२. जेऊनियां स्वस्थ उठिले परिपुर्ण । केले आचमन वैष्णवांनी । १ ।
वैकुंठींचा प्रसाद पावले निवाडे । गोंदा माहादा विडे वाटितांती । २ ।
दोन प्रहरपावेतों आटोपलें भोजन । तृतीय प्रहरी कीर्तन आरंभिलें । ३ ।
कीर्तनाच्या नादें मोहिला गोविंद । करावा उद्योग समाधीचा । ४ ।
नामा म्हणे देवा करितां उशीर । विकळ ज्ञानेश्वर जात असे । ५ ।

४६३. मुगुट मनोहर कुंडले मकाराकार । कासे पीतांबर कसियेला । १ ।
खोविले गोशे स्वार गरुडावर । उठविले भार वैष्णवांचे । २ ।
केलें आचमन तीर्थीं त्या तांतडी । आले उठाउठीं सिद्धेश्वरीं । ३ ।
परमार्थ स्वार्थ झाल्या गुह्य गोष्टी । होताती भेटी ज्ञानदेवा । ४ ।
नामा म्हणे भेटा लहान थोर सारे । जातो ज्ञानेश्वर समाधीसी । ५ ।

४६४. ब्रह्मादिक तेथें करिताती पूजा । घालिताती सेजा समाधीसी । १ ।
चिद्रत्न आसन उन्मनीची धुनी । समाधि सज्जनी पाहियेली । २ ।
धुवट वस्त्राची घडी ते अमोल । तुळसी आणि बेल आंथरिले । ३ ।
दुर्वा दर्भ वरी टाकिले मोकळे । पुष्पें ती सकळ समर्पिलीं । ४ ।
नामा म्हणे येथें छाया निरंतर । सुखी ज्ञानेश्वर सुखावला । ५ ।

४६५. लावियेला दीप निरंजन ज्योती। प्रकाशल्या दीप्ती तन्मयाच्या। १ ।
पुजुनि समाधि निघाले बाहेर । प्रेमें ज्ञानेश्वर डुलतसे । २ ।
अनुमानिलें स्थळ सभोंवती सारें। धन्य ज्ञानेश्वरें कृपा केली । ३ ।
देव आणि नामा रुक्माई राही। स्फुंदती ठायीं ठायीं संतजन। ४ ।

४६६. निवृत्ति सोपान पुढें मुक्ताबाई। देवा सांगा कांहीं निजगुज। १ ।
देव ज्ञानेश्वर बैसले जवळी । घेतियेली आळी सोपानानें । २ ।
ज्ञानदेवें खूण सांगितली देवा। पूर्ण तूं विसांवा सज्जनाचा। ३ ।
सोपानाचे हात देवाचिये हातीं। तेव्हां आपमूर्ति कासावीस। ४ ।
म्लान वदनें निवृत्ति सद्गुरुसागर। येऊनि ज्ञानेश्वर चरणीं लागे। ५ ।
नामा म्हणे याचें अंतर परिपूर्ण। नाहीं देहीं भान निवृत्तीसी। ६ ।

४६७. पांडुरंग निवृत्ति उभे दोघेजण। आरंभिलें नमन ज्ञानदेवें। १ ।
नामा पुंडलिक उभे दोहीकडे । ज्ञानराज पुढें उभे ठेले । २ ।
गंध आणि अक्षता पुष्प परिमळ। आणियेलें जळ भागिरथीचें। ३ ।
अनंत स्वरूपाचीं अनंत हीं नांवें। नमन ज्ञानदेवें आरंभिलें। ४ ।
नामा म्हणे देवा नमनाची रीती। नमन सर्वांभूतीं मान्य झालें। ५ ।

४६८. पुढें ज्ञानेश्वर जोडोनियां कर। बोलतो उत्तर स्वामिसंगें। १ ।
पाळिले पोसिले चालविला लळा। बा माझ्या कृपाळा निवृत्तिराजा। २ ।
स्वामीचिया योगें झालों स्वरूपाकार। उतरलों पार मायानदी। ३ ।
निवृत्तीनें हात उतरिला वदना। त्यागिलें निधाना आम्हालागीं। ४ ।
नामा म्हणे देवा देखवेना मज। ब्रह्मीं ज्ञानराज मिळविला। ५ ।

४६९. वोसंडोनि निवृत्ति आलिंगों लागला। आणिकांच्या डोळां अश्रु येती। १ ।
अमर्यादा कधीं केली नाहीं येणें। शिष्य गुरूपण सिद्धि नेलें। २ ।
गीतार्थाचा अवघा घेतला सोहळा। गुह्यगौप्यमाळा लेवविल्या। ३ ।
फेडिली डोळियाचीं अत्यंत पारणीं। आतां ऐसें कोणी सखे नाहीं। ४ ।

काढोनियां गुह्य वेद केले फोल । आठवती बोल मनामाजी। ५ ।
नामा म्हणे संत कासावीस सारे । लाविती पदर डोळियांसीं। ६ ।

४७०. देव म्हणे ऐसें आठवाल कोठवर। होईल उशीर समाधीसी । १ ।
निरंजनीं समाधि निरंतर तुम्हांसी। व्यर्थ कासाविसी होऊं नये । २ ।
निवृत्तीसी पोटीं धरिलें देवानें। केलें समाधान अवघियांचें। ३ ।
ब्रह्मणीही कळा पुढें मुक्ताबाई। देवा सांगा कांहीं आम्हांलागीं। ४ ।
देव म्हणे तुज येणें जाणें नाहीं। अनुभवोनी पाहीं जीवन्मुक्ति । ५ ।
म्हणे मुक्ताबाई सख्या ज्ञानेश्वरा। प्रार्थना तुम्ही करा देवालागीं। ६ ।
ज्ञानदेवें वचन घातलें देवावर । विश्वाचें माहेर पांडुरंग । ७ ।
नामा म्हणे स्वामी प्रेमाचिया रंगें। बोलावणें स्वांगें करूं आम्ही। ८ ।

४७१. ज्ञानदेवें देवा घातलें वचन। करा समाधान सोपानाचें । १ ।
समुदायेंसी तुम्हां करूं बोळवण। ऐसाची सोपान ब्रह्म करूं। २ ।
तीर्थावळी वेळे नेमियलें स्थान। तेथें पोंचविणें मजलागीं। ३ ।
विठ्ठल रुक्माई उभीं समाधान । दिधलें वचन ज्ञानदेवा। ४ ।
नामा म्हणे देवा स्थिरावलें मन । करितां समाधान अवघियांचें। ५ ।

४७२. निवृत्तिदेव म्हणे सांगतों या वाचे। राहाणें चौघांचें एकरूप । १ ।
त्रिवेणीचा ओघ जैसा एकेठायीं। तैसी मुक्ताबाई आम्हांमध्यें। २ ।
ब्रह्माविष्णुहर जैसे एकेठायीं। तैसी मुक्ताबाई आम्हांमध्यें। ३ ।
रज तम गुण सत्व गुणाठायीं। तैसी मुक्ताबाई आम्हांमध्यें। ४ ।
भूचरीं खेचरी चांचरी ते पाही । अगोचरी ठायीं मुक्तगंगा। ५ ।
प्रथम ज्ञानेश्वरें काढियेली वाट । धरियेलें वैकुंठ अलंकापुरीं । ६ ।
इंद्रनीळ पर्वत नेमिला सोपाना । निवृत्तीसी जाणा त्रिंबकेश्वर। ७ ।
चौथी मुक्ताबाई नेमियेली तापी । नामा म्हणे ख्याती केली यांनीं। ८ ।

४७३. निवृत्तिदेव म्हणे करितां समाधान। कांहीं केल्या मन राहात नाहीं। १।
बांधल्या तळ्याचा फुटलासे पाट। ओघ बारा वाटा मुरडताती। २।
बांधल्या पेंढीचा सुटलासे आळा। तृण रानोमाळा पांगलासे। ३।
हरिणीवीण खोपी पडियेली वोस। दशदिशा पाडस भ्रमताती। ४।
मायबापें आम्हां त्यागियेलें जेव्हां। ऐसें संकट तेव्हां झालें नाहीं। ५।
नामा म्हणे देवा पेटला हुताशन। करा समाधान निवृत्तीचें। ६।

४७४. देव रुक्माबाई आणिक साधुजन। करिती समाधान निवृत्तीचें। १।
ज्ञानियांनीं ऐसी करावी जंव खंती। अज्ञानाचा किती पाड आला। २।
धन्य तुमचा महिमा बोलती पुराणीं। दृश्य कांहीं मनीं आठवूं नये। ३।
आकाशाचे ठायीं अभ्रें येती जाती। कोण त्यांची खंती करूं पाहे। ४।
अवतारादिक गेले आले अपार। जैसा का विस्तार मृगजळाचा। ५।
नामा म्हणे देवें धरियेलें हातीं। उठविली विभूति निवृत्तिराज। ६।

४७५. गरूड हनुमंत मुक्ताई सोपान। देव साधुजन आनंदले। १।
मागें पुढें संत पताकांचें भार। मध्यें ज्ञानेश्वर मिरवतो। २।
टाळ आणि वीणे मृदंग गायन। करिती कीर्तन सुस्वरेंसी। ३।
जयजयकार ध्वनि करिती सुरगण। वर्षती सुमन स्वर्गींहुनी। ४।
हरिपाठ गजर करिती अपार। नामा म्हणे भार उठविले। ५।

४७६. सर्व स्वस्ति क्षेम वैष्णव मंडळी। बैसलेती पाळी समाधीच्या। १।
पताकांची छाया दुणावली फार। सिद्ध ज्ञानेश्वर तेव्हां झाले। २।
अजानवृक्षदंड आरोग्य अपार। समाधीसमोर स्थापियेला। ३।
कोरड्या काष्टीं फुटियेला पाला। तेव्हां अवधियाला नमस्कारी। ४।
नामा म्हणे देवा घार गेली उडोन। बाळें दानादान पडियेलीं। ५।

४७७. मुंग्यांचिये विवरीं लागलीसे आग। पुढें आणि मागें झालें नाहीं। १।
राही रुक्माई आणि सत्यभामा। ओंवाळिती प्रेमा ज्ञानेश्वरा। २।

उभारिल्या गुढिया आणि तोरणें । छाया सुदर्शन धरियेलें। ३ ।
नारा विठा गोंदा भेटला माहादा । उभे जागोजागां राहिलेती। ४ ।
विसोबा खेंचर चांगा वटेश्वर । केला नमस्कार अवघियांनीं। ५ ।
गोरा कुंभार सांवता माळी। नामा तळमळी वत्सा ऐसें । ६ ।

४७८. परसा भागवतें केला नमस्कार। सारे लहान थोर जमा झाले। १ ।
सकळांचिया पायीं नमियेलें नमना । केली प्रदक्षिणा समाधीसी। २ ।
प्रथम पायरी बाहेरील जेथें। उभा पंढरिनाथ भेटावया । ३ ।
देव म्हणे बापा अमृत नेदी पाट। फार केले कष्ट जगासाठीं। ४ ।
नामा म्हणे यांनीं अनुभवाच्या नौका। पार केलें लोकां जडमूढां। ५ ।

४७९. देव निवृत्ति यांनीं धरिले दोन्ही कर । जातो ज्ञानेश्वर समाधीसी । १ ।
नदीचिया माशा घातलें माजवण। तैसे जनवन कालवलें। २ ।
दाही द्रिशा धुंद उदयास्तावीण। तैसेंची गगन कालवलें। ३ ।
जाऊनि ज्ञानेश्वर बैसले आसनावरी । पुढें ज्ञानेश्वरी ठेवियेली। ४ ।
ज़ानदेव म्हणे सुखी केले देवा। पादपद्मीं ठेवा निरंतर। ५ ।
तीन वेळा तेव्हां जोडिलें करकमळ। झांकियेले डोळे ज्ञानदेवें। ६ ।
भीममुद्रा डोळा निरंजनी लीन । झाले ब्रह्म पूर्ण ज्ञानदेव । ७ ।
नामा म्हणे आतां लोपला दिनकर। बाप ज्ञानेश्वर समाधिस्थ। ८ ।

शेवटचे कडवे म्हणून पुष्पवृष्टी करावी. 'महाराज ज्ञानेश्वर माऊली', भजन करावे. शेवटी खालील आरती म्हणावी व उपसंहार करावा.

४८०. इंद्रायणीचे तटीं धरिला रहिवास। विश्व तारावया लक्ष्मी निवास।
ज्ञानेश्वररूपें धरिलें निज वेष । वर्म जाणें तया सद्गुरू उपदेश । १ ।
जयदेव जयदेव जय ज्ञानदेवा। जीवा शिवाचा आदि परब्रह्म ठेवा। ध्रु० ।
कृष्ण एकादशी कार्तिकमासीं । आपण पंढरिनाथ सनकादिकांसी।
यात्रेसी येताती स्वानंदरासी । दर्शन घडे तयां निजमुक्ति देसी। २ ।

म्हैसिक पुत्र केला वाचक वेदाचा । प्रतिष्ठानीं गर्व हरिला विप्रांचा ।
विशेष अर्थ केला भगवद्गीतेचा । प्रत्यक्ष द्वारीं शोभे पिंपळ कनकाचा । ३ ।
सनकसिद्धगणांमाजी तूं श्रेष्ठ । ज्ञानावरी माजी ज्ञानवरिष्ठ ।
अनुताप दीप्ति विश्व घनदाट । नामयावरि लोटे प्रेमाचा लोट । ४ ।

४८१. धन्य सर्व काळ धन्य तो सुदिन । धन्य हा निधान ज्ञानदेव । १ ।
बारा शतें अठरा दुर्मुख संवत्सर । तिथी गुरुवासर त्रयोदशी । २ ।
ऋतु कृष्णपक्ष कार्तिक मास । बसे समाधीस ज्ञानराव । ३ ।
नामयाची जनी लागतसे चरणीं । ज्ञानेश्वरी ध्यानीं जपतसे । ४ ।

४८२. निवृत्तीनें बाहेर आणिलें गोपाळा । घातियेली शिळा समाधीसी । १ ।
सोपान मुक्ताई सांडिती शरीरा । म्हणती धरा धरा निवृत्तीसी । २ ।
आणिकांचीं तेथे उद्विग्न तीं मनें । घालिताती सुमनें समाधीसी । ३ ।
नामदेवें भावें केली असे पूजा । बापा ज्ञानराजा पुण्यपुरूषा । ४ ।

४८३. अवघीं जयजयकारें पिटियेली टाळी । उठली मंडळी वैष्णवांची । १ ।
सह मंडळी सारे उठले ऋषीश्वर । केला नमस्कार समाधीसी । २ ।
पश्चिमद्वारें संत रिघाले बाहेर । सखा ज्ञानेश्वर अलंकापुरीं । ३ ।
इंद्रायणी केलें अवघ्यांहीं आचमन । करिती समाधान निवृत्तीचें । ४ ।
सोपानासी पोटीं धरिलें देवानें । संवत्सरगांवीं जाणें नेम केला । ५ ।
मुक्ताबाईलागीं सांगितली खूण । जाय तों सोपान स्थीर असा । ६ ।
त्रिवर्ग तीं ऐसीं राहिलीं एकमनें । जाणोनियां खूण नामा म्हणे । ७ ।

४८४. देवसमागमें परतले भार । केला हरिजागर समाधीसी । १ ।
नव दिवस संत समाधिजवळी । देव चंद्रमौळी कीर्तनासी । २ ।
शुद्धमार्गेसर दशमी भोजनें । विधी नारायणें संपादिली । ३ ।
एकादशी कीर्तन द्वादशी पारणीं । मग ऋषि मुनि संतोषले । ४ ।

त्रयोदशी देव रिघाले बाहेरी । धन्य अलंकापुरीं ज्ञानराज। ५ ।
नामा म्हणे धन्य पलाटण पाउलीं । पंचक्रोशीं ठेलीं सकळ तीर्थे । ६ ।

४८५. धन्य अलंकापुरीं शिवपीठ शिवाचें । अगस्ति ऋषीचें पूर्वस्थळ । १ ।
त्रिवर्गीं म्हणितलें जातां जातां हरी । आम्हां कौंडण्यपुरीं आज्ञा द्यावी । २ ।
इंद्रनीळ पर्वत नेमिला सोपानदेवा । तोंवरि करूं सेवा अंबिकेची । ३ ।
देव म्हणे भले आरंभिले तुम्ही । आज्ञा घेतों आम्ही पंढरीसी । ४ ।
इंद्रनीळ पर्वतीं समाधि सोपान । सर्वत्र आमंत्रण देवें दिलें । ५ ।
देव भक्तालागीं झालें समाधान । मग सुरगण आवंतिले । ६ ।
नामा पुंडलिक निघाले बाहेरी । गरूडावरी देव स्वार झाले । ७ ।

४८६. समाधी परिपूर्ण बैसले ज्ञानेश्वर । उठविले भार वैष्णवांचे । १ ।
अलंकापुरीं सव्य घेतली ते संतीं । दिली भागीरथी ज्ञानालागीं । २ ।
भैरवापासूनि उगम निरंतर । रानोमाळ झरे तीर्थ गंगा । ३ ।
सैंघ इंद्रायणी वाहाती मिळोनी । अखंड क्षणीं वोघ जाती । ४ ।
चालिलें विमान गंधर्व सुरगण । यात्रा परिपूर्ण झाली म्हणती । ५ ।
तीर्थमहोत्साह झाला म्हणती सारासार । देव ऋषीश्वर परतले । ६ ।
वैष्णवांचे भार निघाले बाहेर । केला जयजयकार सर्वत्रांनीं । ७ ।
पंढरीचा पोहा निघाला बाहेर । गरूडावरी स्वार देव झाले । ८ ।
नामा म्हणे ऐसा सुखी ज्ञानेश्वर । झाला असे स्थीर ब्रह्मबोधें । ९ ।

संत ज्ञानदेवांच्या दर्शनासाठी संत नामदेवांची आळी.

४८७. सद्गुरु सखया नाथा पंढरीराया । ठेवीं डोई पायां कृपेसाठी । १ ।
नाही गांठी पुंजी तव कृपेजोगी । झालों हतभागी भक्तिवीण । २ ।
हतभाग्या कैची समर्थाची भेटी । घाली घट्ट मिठी संतांपायी । ३ ।
भक्तशिरोमणी ज्ञानदेव नामा । चरित्र महिमा गाऊं त्याचा । ४ ।
इच्छी परी मन ज्ञानशक्तीक्षीण । धरितों चरण नाथजींचे । ५ ।

४८८. अलंकापुरीस पांडुरंग गेले। समाधिस्थ केलें ज्ञानदेवा। १ ।
उरकोनी सोहळा संगे संतमेळा। विठोबा राहिला आळंदीस। २ ।
पाहे चक्रपाणि नाम्याडोळा पाणी। कंठ तो दाटुनी उगा आहे। ३ ।
पुसे रुक्मिणीकांत कारे तू निवांत। नामया शोकाक्रांत कोण्या दुःखे। ४ ।

४८९. नामा म्हणे देवा ज्ञानदेव सृष्टी। पडेल कां दृष्टी पुन्हां आतां। १ ।
ज्ञानाचा वियोग जडला हृद्रोग। भेटीचा प्रयोग करा देवा। २ ।
ज्ञानदेव माझा दाखवा या वेळी। जीव तळमळी त्याच्यावीण। ३ ।
संत अंतरला सखा झाला दूर। आतां पंढरपूर कैसे कंठूं। ४ ।
तुमचें दर्शन ज्ञान कृपादान। पंढरीस येणे याचसाठीं। ५ ।

संत समाधीचे आद्य उद्गाते निर्माते संत नामदेव आहेत.

४९०. तरीच येईन पंढरीस। दृष्टी देखेन ज्ञानेश। १ ।
ज्ञानदेवा भेटी व्हावी। ऐशी सोय देवा लावीं। २ ।
ऐसियाच्या कृपादानें। तुम्हां संगती नाचणें। ३ ।
पंढरीचें जें कां सुख। जाणे तो एक भाविक। ४ ।

४९१. ज्ञानदेव पहावा डोळां। ऐसें वाटते विठ्ठला। १ ।
जगजेठी जगत्पाळ। माझी पुरवावी आळ। २ ।
तुम्हा काय अवघड। लीळें झेलां गिरीगड। ३ ।
कल्पतरुतळीं वास। त्या घडे कां उपवास। ४ ।
माझ्या कृपाळुवा देवा। हांकेसरसी घेशी धांवा। ५ ।

४९२. ज्ञानदेव माझें सौख्य सरोवर। त्यांत जलचर स्वस्थ होतों। १ ।
दुर्दैव तापाने आटलें तें नीर। वर्षी रघुवीर कृपामेघ। २ ।
ज्ञानदेवावीण व्याकुळ हे प्राण। तूं जगज्जीवन देवा होसी। ३ ।
विठाबाई तूं गे जाणसी ना जाण। रक्षी मज कोण दुजें येथें। ४ ।

४९३. नामा हें वदतां डोळ्या आलें पाणी। पडिला धरणी देवापुढें । १ ।
नामदेव स्थिति पाहून श्रीपति । विस्मित ते चित्तीं स्तब्ध झाले। २ ।
कैशा रीतीं नाम्या संबोखूं मी आतां। कठिण अवस्था देव म्हणे । ३ ।
प्रेम उचंबळे ऐकतां ही आळ। बुझावी गोपाळ नामयालागीं। ४ ।

४९४. देव म्हणे नामया पाहें । ज्ञानदेव मीच आहें । १ ।
तो आणि मी नाही दुजा । ज्ञानदेव आत्मा माझा। २ ।
माझ्या ठायीं ठेवीं हेत । सोड खंत खंडी द्वैत । ३ ।
नामया उमज मानसीं । ऐसें म्हणे हृषिकेशी। ४ ।

४९५. ज्ञानदेवा पुढें कथा । करी वारील ह्या व्यथा। १ ।
आत्मरुपी ज्ञानेश्वर । तोचि ज्ञानाचा सागर। २ ।
ज्ञानदेवीं धरीं भाव । स्वयें होय तूंचि देव । ३ ।
राम कृष्ण रे गोविंद । जप म्हणे तो मुकुंद । ४ ।

४९६. प्रेमळ तूं भक्ता माझ्या नामदेवा । जीवींचा विसावा भक्त तूंची। १ ।
तुमचेनीं माझें देवपण सत्य । चंद्रे पाझरत सोमकांत। २ ।
तुमचे भक्तीनें आणिलें रुपासी। अवाच्य अविनाशी अरुप तें। ३ ।
पंढरीचा राणा सांगतो ह्या खुणा। भक्तांच्या कारणा येणें मज। ४ ।

४९७. नग जों तें सोनें लेण्या जोंगें होतें । मुदी कंकण तैं नामें त्यांची। १ ।
मुशी माजी जेव्हां गेलें तें मुरोन । झालेंसे सुवर्ण अभिन्न तें । २ ।
तैसा ज्ञानदेव भक्त तो मी देव। लौकिक लाघव दासांसाठीं । ३ ।
ज्ञान समाधी हे नाशी रुप नांवा। अंतिचा मेळावा मजमाजी। ४ ।

४९८. तेज स्पर्शे ज्योती कर्पुरी निघाली । दोन्ही तीं निमालीं एकदांची। १ ।
आघातानें नाद घंटेंतून उठे। शेवटी तो मिटे घंटेमाजी। २ ।
ब्रह्मी माया स्फुरे चैतन्यप्रकाशे। शेंवटी तें वसे ब्रह्मरुपीं। ३ ।
पांडुरंग म्हणे ऐक नामया ज्ञान । वाटो समाधान तुझ्या जीवा। ४ ।

४९९. नामदेव म्हणे देवा। ब्रह्मज्ञान पोटी ठेवा। १ ।
तुम्ही माये संगें गूढ। ज्ञान जाणिवेचे आड । २ ।
आम्हा नाहीं याची चाड। वाटे संत भेटी गोड। ३ ।
संत भेटी प्रेम फावे। प्रेमें देवाशीं भेटावें। ४ ।
प्रेम आहे पोटभरी। देव त्यासी पोटी धरी। ५ ।
नामदेवा ठायी प्रेम । मार्गी आडविलें ब्रह्म। ६ ।

५००. देईं भक्ति रस प्रेमा। देवा घाली आम्हा जन्मा। १ ।
प्रेम येईं हातां जरी । जेथें नांदू ती पंढरी। २ ।
ज्ञानदेवीं भेट व्हावी । ज्ञान गोष्ट कां सांगावी। ३ ।
नामा न बुझावा जनीं। कोण नाचेल कीर्तनीं। ४ ।
पुरवा नामयाच्या आर्ता । देवा सांगे जगन्माता। ५ ।

५०१. देव कळवळले चित्तीं । त्यासी मायेची संमती। १ ।
माय बापांचा त्या लळा। नामा घेईना कां आळा। २ ।
बाप जगताचा स्वामी। आई प्रत्यक्ष लक्ष्मुमी। ३ ।
नामा थोरांचे लेंकरूं । छंद त्याचा अनिवारु। ४ ।
छंद नामयाचा पुरविण्या। देव वेची प्रेमनाण्या। ५ ।
हाटी उदमी भाविक । विठुराजा त्या ग्राहीक। ६ ।

५०२. गरुडासी मग म्हणे पांडुरंग। साकल्य हें सांग पुंडलिकां। १ ।
नामदेव कष्टी ज्ञानदेवासाठीं । घेऊन या तो भेटी नामयाच्या। २ ।
संतप्रेम भेटी देव गुज गोष्टी । जाणत्याच्या पोटी सर्व वसे। ३ ।
करी पांडुरंग येई त्याच्या मना । निमित्ताकारणा भक्त शोधी। ४ ।

५०३. ऐकतां निरोप पुंडलीक भक्त। झाला सद्‌गदीत धन्य म्हणे। १ ।
धन्य ती आळंदी धन्य विष्णुदास। धन्य हा दिवस देव भेटे। २ ।

ज्ञानदेवा आलें वैकुंठींचे रूप। पोचतां निरोप पुंडलिका। ३ ।
पुंडलिकें तेव्हां गरूड पूजियेला। ज्ञाना बैसविला विमानांत। ४ ।
पुढें तो गरूड मागें ये विमान। रुक्मिणी दुरोन दावी देवा। ५ ।

५०४. आकाशी पुष्पक शुभ्र दंड दिसे। बैसोनि येतसे ज्ञानदेव। १ ।
शुद्धभावें इच्छी ज्ञानदेव भेटी । येई उठाउठी भेटूं त्यासी। २ ।
पहाती नवल भक्त ते प्रेमळ । निश्चय निढळ आहे ज्यांचा। ३ ।
देव म्हणे नामया घेईं भेटीसुखा। ज्ञानदेव सखा उभा येथें। ४ ।

५०५. ज्ञानदेवा पहातां डोळा । नामदेवा हर्ष झाला। १ ।
घट्ट धरियेले पाय। तूं तो झाला सद्गुरुराय। २ ।
नको करूं रे अव्हेर। मज धरूं नको दूर। ३ ।
सदा आठवत मना। तुझ्या भक्तीच्या कल्पना। ४ ।

५०६. नाथा नको रे अंतरूं । तुझ्या कांसेचें वासरूं। १ ।
कळा दुभती तूं गाय। तुझा वियोग असह्य। २ ।
देह भोगितां प्राक्तन। मना ठेवीं तयाधीन। ३ ।
ज्ञानदेवीं ही समाधि। जडो मनोवृत्ति अवघी। ४ ।
नामा भेटे ज्ञानदेवा। जना प्रसाद मिळावा। ५ ।

५०७. हरीचिया दासा नामया उदासा । तुझी हृषिकेशा प्रीति बहु। १ ।
हरिदासांमाजी होसी तूं आगळा। प्रेमाचा पुतळा नामदेव। २ ।
ज्ञानदेव म्हणे तूं विठोचा लडिवाळ। नामया तूं कृपाळ आम्हावरी। ३ ।

५०८. आळंदी हें गाव पुण्यभूमी ठाव। दैवताचें नांव सिद्धेश्वर। १ ।
चौऱ्यांशीं सिद्धांचा सिद्धभेटी मेळा। तो सुखसोहळा काय सांगूं। २ ।
विमानाची दाटी पाहती सुरवर। वर्षताती भार सुमनांचे। ३ ।
नामा म्हणे देवा चला तया ठाया। विश्रांति घ्यावया कल्पवरी। ४ ।

संत सोपानदेव समाधी, श्रीक्षेत्र सासवड, जि. पुणे

मार्गशीर्ष वद्य त्रयोदशी शके १२१८

५०९. मग उड्डाण केले गरूडें। गगन आक्रमिले चंडे।
वरी आरूढले प्रचंडे। भक्त देव सकळीक। १।
पक्षाचेनि फडत्कार। ग्राम ठाकिला संवत्सर।
गिरीकडे पठार। शिखरी गरूड उतरला। २।
त्या काळीं समारंभ केला। महा उत्सव हरिसी झाला।
जयजयकार प्रवर्तला। विमानें दाटली आकाशी। ३।
दृष्टी देखावया कौतुक। शिवगण आले सकळीक।
कर्ता ब्रह्मांडनायक। ते कौतुक अवलोकिती। ४।
मुनि पुंडलीक उतरला। संगतीं वैष्णवांचा मेळा।
समाधिसुखाचा सोहळा। पाहाती देव सकळीक। ५।
हातें खणोनि भूमिका। अमृत शिंपूनि सुगंधिका।
महा मंगळीक सुखा। वेद धोष आरंभिले। ६।
नामा म्हणे सुखसंगती। वैष्णव हरिनाम गर्जती।
लक्ष्मी नारायण क्षिती। उतरोनी समाधी देताती। ७।

५१०. भक्तां समागमें हरी। सत्वर आले संवत्सरीं।
ब्रह्मानंद परोपरी। चरण धरी सोपानदेव। १।
भागीरथी सर्वे सरिता। धांवोनि आली गंगा माता।
यमुना सरस्वती उभयतां। एकात्मता कऱ्हेमाजी। २।
इंद्र चंद्र तेहतीस कोडी। नवनाथ सिद्ध सौंगडी।
भक्त सनकादिक प्रौढी। वेद परवडी गर्जती। ३।
गगनामाजी देवांगना। वर्षाव करिती दिव्यसुमनां।
म्हणे निवृत्तिनाथ सोपाना। चरणावरी ठेवीं तूं। ४।

पुष्पकारूढ झाले देव । आणिक मागुती आले सर्व ।
पांडुरंग दैव सदैव । सोपानदेव बाळमूर्ती । ५ ।
इंद्रनीळ पर्वत आहे । तेथोनी ठाव जावया पाहे ।
सप्तपाताळीं शेष वाहे । दीर्घ देह फणी असे । ६ ।
जावोनी त्यासी श्रुत करावें । गरूडासी बोलिलें देवरावें ।
मार्गीं चालिला लवलाहे । क्रमित जावें सप्तपाताळीं । ७ ।
नामा म्हणे अमृतकरीं । मुख कुरवाळोनी श्रीहरी ।
सोपानसमाधि भीतरीं । आपण पुढारी बैसले । ८ ।

५११. नमो अगणित गुणा । नमो आगमगुणनिधाना ।
नमो कलिविध्वंसगहना । काळहनना तुज नमो । १ ।
प्रेमळ वैष्णव नैष्ठिक पूर्ण । गाती नामसंकीर्तन ।
हांहां हूंहूं गंधर्व देवगण । करिती गायन सुस्वर । २ ।
हर्षें मंगळ वाद्यें वाजविती । वैष्णव सप्रेमें नाचती ।
नामा म्हणे पुढतोपुढती । समाधिस्थिति अखंड । ३ ।

५१२. ऐसा सोपान संबोखिला । महा उत्साव आनंद झाला ।
अभय वर दिधला । गर्जिन्नला देवराणा । १ ।
म्हणे तूतें न विसंबें । संवत्सरीं असेन स्वयंभे ।
या वटेश्वरीं सगुण सुलभे । समारंभ प्रतिवर्षीं । २ ।
सिद्धसाधकाचें स्थळ । तो हा वटेश्वर सानुकूळ ।
यासी म्हणती नीळकंठ शीतळ । सोडवील प्रथम नाम । ३ ।
पूर्वी हे ब्रह्मयाचें स्थान । तेणे येथे तप साधिलें गहन ।
प्रत्यक्ष शंकर सुप्रसन्न । अशिर्वचन बोलिले । ४ ।
इंद्रनीळ पर्वतरूप । प्रत्यक्ष नारायण स्वरूप ।
असे कौंडिण्यपुर समीप । माता साक्षेपें । ५ ।

ऋषिगण गंधर्व। क्षेत्रपाळ मल्हारी देव।
इंद्र चंद्र ब्रह्मदेव। शुद्ध ठाव नेमिला। ६।
नामा म्हणे जनार्दन। बहुत संतोषला सोपान।
अंगें ब्राह्मण सनातन। शुद्ध अधिष्ठान दिधलें। ७।

५१३. सोपान म्हणे देवात्तमा। पूर्वीं येथें होतां ब्रह्मा।
आणि तुम्ही सर्वोत्तमा। कोणे स्थळीं होतां देवा। १।
देव म्हणे कथा परिस। कोट्यानकोटी युगांस।
आम्ही होतों पंढरीस। अनंत कल्पें गेलीं। २।
अनंत भक्तांचिया मेळीं। अनंत वैष्णव भूमंडळीं।
माजी गवसले सकळीं। केली आगळी पुंडलिकें। ३।
येणें प्रसन्न केलें शंकरा। शंकरें मज दाविलें निर्धारा।
आपण राहोनि पाठमोरा। विश्व तारिले कीर्तनें। ४।
भक्ताचेनि आराधनें। साधियलें बहुत पुण्यें।
माझें झालेंसे येणें। एक कारण पुंडलिकाचें। ५।
पूर्वापर पंढरीसी। होती विष्णुमात ऐसी।
निर्धार करोनि मानसीं। अहर्निशीं अनुष्ठान। ६।
येथोनि पूर्वभाग पंढरी। पश्चिमभागीं ब्रह्माअवधारीं।
अवतार कऱ्हे पाठारीं। महादेव शिखरीं मान देशी। ७।
तेहतीस कोटी देवस्थळी। पूर्व पश्चिम वैश्य मंडळी।
उग्र तप साधिलें चंद्रमौळी। या इंद्रनीळ पर्वतावरी। ८।
द्रोणाचळ इंद्राचळ। हनुमंतें आणिला विशाळ।
त्याच्या शाखा अधोमूळ। तो हा इंद्रनीळ पर्वत। ९।
येथें वल्ली सुवर्णाकार। गुप्त असती त्या निर्धार।
दिसे अस्तमानीं अंधार। दीप आकार जगाप्रती। १०।
येथोनियां दक्षिणद्वार। गोकर्ण महाबळेश्वर।
पाताळद्वारीं पूजा शंकर। बेलपत्र अद्यापि निघती। ११।

नामा म्हणे देवाधिदेव। सांगितला स्वानुभाव।
अधिष्ठान गुढाव। सोपानदेव निवांत।१२।

५१४. पूर्वकथा संवत्सरनगरीं। सांगितली असे अवधारीं।
मग शेषाद्रि पर्वतावरी। गरूड शिखरीं उभा असे। १।
धन्य धन्य हा सोपान। धन्य समाधि संपूर्ण।
प्रत्यक्ष येऊनि नारायण। अभयदान दिधलेंसे। २।
अनंत वैष्णव प्रेमळ। दिंडी पताका टाळ घोळ।
रामकृष्ण नाम सरळ। भक्त सर्वकाळ नाचती। ३।
दिव्य उतरलीं विमानें। देव वर्षती सुमनें।
इंद्र चंद्र देवगण। लोटांगण घालती। ४।
समाधिसुखाचा आनंद। अंगें करीतसे गोविंद।
कथा सांगितली अभेद। श्रोते सन्निध सकळीं। ५।
म्हणती धन्य धन्य सोपान। देव पुरूष चतुरानन।
संत महंत वैष्णव प्रमाण। रामकृष्ण गातातीं। ६।
नामा म्हणे देवराव। मनोरथ पूर्ण करोनी सर्व।
अपार गुण कीर्तिलाघव। न कळे माव कोणाशी। ७।

५१५. सद्गुरू सागरा दीनबंधु। अनाथनाथा सुरैकसिंधु।
चातकातें कृपाबिंदु। प्रसाद द्यावा। १।
गुरु आणि गणपति पुरातन। सिद्धांत वेदांत जुनाट जुना।
दयाळा पातकहरणा। रक्षीं रक्षीं स्वामिया। २।
तूं अंतरींचें जाणता। तूं इच्छेचा दाता।
तूं हृदयीं प्रेरक होता। कमळालया। ३।
दृश्यादृश्य करितां पार। चौऱ्यांशी लक्ष योनी दुर्धर।
चुकवुनि उतरसी पार। संकटी स्वामिया। ४।
निवृत्ति प्रवृत्ति दोन्ही थडी। मधीं माया नदी उघडी।
बोधभावें घालिसी सांगडी। पार उतरिसी स्वामिया। ५।

सोपान आपुला अंकित । पद्महस्तें करावें मुक्त।
जो मनें इच्छिला अर्थ । सिद्धि न्यावा स्वामिया। ६ ।

५१६. तूं सद्गुरू आनंदभरित । तुझा आदि ना अंत ।
तूं प्रकाशा प्रकाशमंत। तुज नमो स्वामिया । १ ।
बुद्धिपालका वैभवा। तूं देवाधिदेवा।
तूं जाणसी अंतरींचा गोवा। उगवीं उगवीं स्वामिया। २ ।
तूं सत्वरुपाची चौघडी। आणि परेची पैल थडी।
बोधभावें करी उघडी। पार उतरी स्वामिया। ३ ।
तूं विश्रांतिचें स्थळ । तूं निर्गुणानिर्गुण निर्मळ ।
निवृत्तिमतीचा विशाळ । पुरवी आळ सोपानाची। ४ ।

५१७. स्पष्ट जोडोनियां कर । मी दासानुदास अपार।
प्रार्थना करूनि नमस्कार। उतरीं पार भवाब्धि। १ ।
निवृत्ति मुक्ताई परियेसी। योगीराज झाला उदयासी।
वद्य कार्तिक मासीं। अलंकापुरीं जावें लागे । २ ।
ज्ञानदेवें मागितला मान । देव वैष्णवांचें आगमन।
येऊनि गंधर्वांचें विमान। विधि नारायण संपादिला। ३ ।
इंद्रनीळ पर्वत पुरातन । पूर्वी येथें ब्रह्मयाचें स्थान।
कौंडण्यपुरीं अंबिकाभुवन। महाब्रह्म योग माया। ४ ।
तिची भावें केली पूजा । परमार्थ साधिला स्वहित काजा ।
मुक्ताई आणि निवृत्तिराजा । सोपान सहजा सिद्ध झाले। ५ ।

५१८. धन्य कऱ्हेचे पाठारीं। इंद्रनीळ पर्वत महागिरी।
जैसे अलंकापुरी। तैसें पुण्य क्षेत्र हें। १ ।
ऐसें अनुमानिलें स्थळ । पूर्वापार निर्मळ ।
सिद्धि पाववी आळ । माय बापा । २ ।
मग सुमूहूर्त अमृतयोग। सिद्ध संकेत ज्ञानमार्ग।
पहिला चंद्र स्वांग । गमन केलें योगिराजें। ३ ।

निवृत्ति सोपान मुक्ताई। अलंकापुरींहूनि आले पाहीं।
मृदंग वाजती घाई। कीर्तन नवाई काय सांगूं। ४।
समाधि सावधान। सुखी ज्ञानेश्वर निधान।
झाला पां स्थिर सोपान। भेटीलागीं। ५।
केलें समाधीस नमन। विज्ञापिले सर्वजन।
करा आमची बोळवण। शेवटीची। ६।

५१९. देव म्हणे नामया मार्गशीर्ष गाढा। जावें सासुवडा उत्सवासी। १।
सोपानासी आम्हीं दिधले वचन। चला अवघेजण समुदाय। २।
अलंकापुरींची यात्रा केली सांग। मग पांडुरंग सिद्ध झाले। ३।
दुरोनि पतका दिसती मनोहर। उठावले भार वैष्णवांचे। ४।
निवृत्ति मुक्ताई घेतला सोपान। जातो नारायण कऱ्हेतीरीं। ५।
नामा म्हणे देव गंधर्व सुरगण। चालिले सोपान समाधीसी। ६।

५२०. भक्तांचें तें साह्य करणें पांडुरंगा। म्हणोनि तीर्थ गंगा उगविलें। १।
जान्हवी मंदाकिनी भोगावती मिळुनी। दुजी हे त्रिवेणी या भूमीसी। २।
निर्झर जीवन वाहती निरंतर। तेथें वटेश्वर उतरले। ३।
दुरोनि हें स्थळ दिसे मनोहर। उतरले भार वैष्णवांचे। ४।
नामा म्हणे स्थळ आदि हे अनादि। येथेंची समाधि सोपानासी। ५।

५२१. उतरिलीं विमानें स्वर्गींचें राऊळ। पताका रानोमाळ मिरविताती। १।
सोपान मुक्ताई सद्गुरू निवृत्ति। रूक्माईचा पति मध्यभागीं। २।
टाळ मृदंग वाजताती वीणे। नारद गायन करीतसे। ३।
नामा पुंडलिक चालती आवडीनें। संत साधुजन मिरवती। ४।
लहान थोर संत चालती मिळोन। करिती बोळवण नामा म्हणे। ५।

५२२. भोगावती तीरीं दिधला मंडप। साधु आपरूप पांडुरंग। १।
रखुमाई राही बैसल्या अनेक। सखा पांडुरंग उतरला। २।

वद्य मार्गशीर्ष दशमीं जागर । हरिदिनीं गजर कीर्तनाचा । ३ ।
क्षेत्रप्रदक्षिणा केली असे संतीं । आले भोगावती अवघेजण । ४ ।
निवृत्ति मुक्ताई दुश्चित्त अंत:करण । साहित्य नारायण करीतसे । ५ ।
नामा म्हणे देवा आधीं नेमा स्थळ । मग हें सकळ साहित्य करूं । ६ ।

५२३. वटेश्वरें वृत्तांत सांगितला सकळ । पूर्वीं आमचें स्थळ याची क्षेत्रीं । १ ।
येथुनियां वाट जातसे पाताळां । उघडिली शिळा समाधीची । २ ।
आसन मनोहर मृगछालावर । पहाती ऋषेश्वर आनंदानें । ३ ।
सोपान वटेश्वर करिती एकांत । कळलें मनोगत नामा म्हणे । ४ ।

५२४. सोपान वटेश्वर पातले समोर । केला नमस्कार निवृत्तीसी । १ ।
म्हणे मुक्ताबाई जाती दोघेजण । ऐसें नारायणें बुझाविलें । २ ।
गरूड हनुमंता परिसा भागवता । मग साधुसंता श्रुत केले । ३ ।
गंधर्वां आणि देवा कळला वृत्तांत । जाती उभयता समाधीसी । ४ ।
नामा म्हणे यांनीं आरंभिलें हित । करितो स्वहित पांडुरंग । ५ ।

५२५. सोपान वटेश्वर उभे ठेले पुढती । पंचारत्या होती आनंदाच्या । १ ।
गंध आणि अक्षता वाहियेल्या सहज । देव निवृत्तिराज पूजियेले । २ ।
धूप आणि दीप आणिले संपूर्ण । पूजिलें गगन सोपानानें । ३ ।
दाही दिशा दृष्टि अवलोकिली सारी । गगन अंकुरीं डवरिलें । ४ ।
चक्र सर्पाकार विजा लखलखती । ज्योति प्रकाशती रानोमाळ । ५ ।
नामा म्हणे देवा उदय झाला सकळ । सोपानदेवें मूळ दाखविलें । ६ ।

५२६. शेंदूर पारवे नीळवर्ण ठसे । जनीं वनीं दिसे परब्रह्म । १ ।
मुक्ताफळ भरित सबाह्य कोंदलें । रूप हें चांगलें विठोबाचें । २ ।
श्वेत पीतवर्ण आंत तारांगण । अंकुरलें गगन नानारूपें । ३ ।
ज्योतिर्मय ब्रह्म एकांतींचें पाहाणें । समाधि नारायणें उदय केली । ४ ।
संत स्वरूप अवघें अवलोकिलें मनें । नमन नामा म्हणे आरंभिलें । ५ ।

५२७. निवृत्ति म्हणे उर्मी तुटल्या शृंखळा। मार्ग हा मोकळा आम्हां झाला। १ ।
पांडुरंगे पाश आवरिला आपला । म्हणोनि फुटला मार्ग आम्हां। २ ।
आवरिली माया पुरातन आपुली। म्हणोनि आम्हां झाली बुद्धि ऐसी। ३ ।
नामदेवें मस्तक ठेवियलें पायीं। आतां खेद कांहीं करूं नका। ४ ।

५२८. जाती ब्रह्मादिक जाती चराचर। मायिक व्यवहार ऐशा परी। १ ।
प्रकृति पुरूषाचा मांडियेला खेळ। जाईल सकळ नाशिवंत । २ ।
चंद्र सूर्य जाईल जाईल मृगजळ । जाती तिन्ही ताळ शून्यापोटीं। ३ ।
होईल निरामय अवघें चराचर । ब्रह्मींचा विस्तार होईल ब्रह्मी। ४ ।
नामा म्हणे स्वामी जाताती सकळ । ब्रह्मीं माया मूळ झाली कैसी। ५ ।

५२९. धन्य आमचें भाग्य परब्रह्म संगें। साहित्य स्वआंगें करितसे। १ ।
नाशिवंत देह जाईल किं अंतीं। नीचाची संगति कोण काज। २ ।
पाहिला गे माय ब्रह्मींचा आवर्तु । जीव आणि जंतु विस्तारिले। ३ ।
निवृत्ति मुक्ताईनें केलासे विवेक। आपपर लोक दुजें नाहीं। ४ ।
नामा म्हणे चित्त केलें स्थिर। देव ऋषेश्वर उठावले । ५ ।

५३०. पांडुरंग म्हणे सख्या निवृत्तिराजा। झाडा आतां शेजा समाधीच्या। १ ।
नारा विठा महादा पाठविला गोंदा। झाडावया जागा समाधींच्या। २ ।
परिसा भागवत चांगदेव हातें। आणिलें साहित्य समाधीचें। ३ ।
तुळसी बुका बेल दर्भ आणि फुलें। उदक चांगलें भोगावतीचें। ४ ।
भस्म पीतांबर भगवीं तीं वस्त्रें। योगी दिगंबर समागमें। ५ ।
नामा म्हणे देवा उठवा ऋषेश्वर। होईल उशीर समाधीसी । ६ ।

५३१. उठिले वैष्णव घेऊनि नारायणा । चालिले ते स्नाना अवघे जन। १ ।
गंध आणि अक्षता विसोबाचे हातीं। पूजा ते करिती सोपानाची। २ ।
सोपान वटेश्वर सोंवळे झाले सांग। निवृत्ति पांडुरंग पूजियेले। ३ ।
गंधर्व आणि सुरगण पुजिती सोपान । यथाविधी प्रमाण संपादिलें। ४ ।
नामा म्हणे पूजा केली हृषिकेशी। चला पारण्यासी अवघेजण। ५ ।

५३२. राही रखुमाई ऋद्धि सिद्धि जेथें। पडले पर्वत पक्वान्नांचे। १ ।
बैसल्या त्या पंक्ति भोगावती तीरीं। पात्रें टाकी हरी वैष्णवाला। २ ।
विसोबा खेचर पुंडलिक संगें। वाढी पांडुरंग वैष्णवाला। ३ ।
संतसभेमाजी निवृत्ति सोपान। यथाविधी प्रमाण संपादिलें। ४ ।
रखुमाईला देवें सांगितली खूण। सोडितो पारणें सोपानदेव। ५ ।
नामा म्हणे स्वामी जातो बोलावण। आणितो सोपान भोजनासी। ६ ।

५३३. चांगा वटेश्वर मुक्ता निवृत्तिश्वर। सांवता कुंभार ऐहिक ते। १ ।
एकेठायीं मिळाले परब्रह्म गवसून। वटेश्वर सोपान मध्यभागीं। २ ।
सोपान वटेश्वर घेतले वोसंगळा। माळा घाली गळा पुंडलिक। ३ ।
सोपान वटेश्वर पूजिती आवडीनें। संगतीं निधान पांडुरंग। ४ ।
आनंदानें सारे बैसले एकवट। विस्तारिलें ताट रखुमाईनें। ५ ।
नारा विठा गोंदा बोलाविला महादा। नामा म्हणे पूजा अवघेजण। ६ ।

५३४. उठिले वैष्णव आटोपलें भोजन। केलें आचमन भोगावतीं। १ ।
अवघ्यांनीं घेतला सोपान वटेश्वर। गोंदा महादा साचार विडे देती। २ ।
निशिदिनीं कीर्तन केलें द्वादशी। वद्य त्रयोदशी मार्गशीर्ष। ३ ।
भोगावतीं केलें अवघ्यांनीं स्नान। चालिले सोपान समाधीसी। ४ ।
नामा म्हणे देवा स्थळ मनोहर। उठावले भार वैष्णवांचे। ५ ।

५३५. कळवळी मन नाहीं देहभान। वटेश्वर सोपान सोंवळे झाले। १ ।
संत साधुजन होती कासाविसी। आले समाधीपाशीं तांतडीनें। २ ।
समाधीभोंवते कुंकुमाचे सडे। पाहाती निवाडे अवघे जन। ३ ।
वरी मृगछाला दिसताती लाल। दर्भ आणि फुलें समर्पिलीं। ४ ।
दुर्वा आणि बेल टाकिले मोकळे। साहित्य सकळ समर्पिलें। ५ ।
निवृत्ति पांडुरंग बैसले येऊन। नमन सोपान करितसे। ६ ।